

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

CENTRUM BIOLOGIE, GEOVĚD A ENVIGOGIKY

**Diferenciace venkovských území na základě indexu
rurality**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Markéta Holá

Přirodovědná studia, Geografie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marie Novotná, CSc.

Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 29. června 2015

.....

vlastnoruční podpis

Obsah

1. Úvod.....	2
2. Hlavní kapitola.....	3-44
2. 1. Rozbor literatury.....	3
2. 2. Metodika.....	12
2. 3. Vlastní výzkum a výsledky.....	16
4. Diskuse výsledků.....	45
5. Závěr.....	46
6. Cizojazyčné Resumé.....	48
7. Zdroje a použitá literatura.....	49
8. Seznam obrázků.....	52
9. Seznam tabulek.....	53

Úvod

Téma, které jsem si vybrala pro vypracování bakalářské práce, se nazývá Diferenciace venkovských území na základě indexu rurality. Cílem této práce tedy je vymezit oblasti, které mají venkovský charakter. Zaměřila jsem se na celou Českou republiku. Jako jednotky zkoumání jsem vybrala okresy České republiky. Okresy jsou relativně velké jednotky, ale já jsem se chtěla zaměřit na celé Česko, jelikož se touto problematikou v České republice do současnosti mnoho autorů nezabývalo. Dále právě za okresy lze získat více statistických dat, než za menší správní celky.

Předlohou pro moji práci budou práce autorů, kteří se zabývali hodnocením rurality v různých částech světa, ale i v České republice. Každý z těchto autorů se také zabývá venkovskostí obecně a tím, co vlastně pojem venkov znamená. Existuje mnoho definic, které vysvětlují pojem venkov a mnoho pohledů na tuto problematiku. I já vyberu několik z nich pro utvoření povědomí o tomto pojmu. Dále na základě použité literatury vyberu demografické, ekonomické a jiné ukazatele, které jsou nejvíce nápomocné při hodnocení rurality. Z každé práce zvolím podle svého úsudku ukazatele, které se nejvíce hodí pro moji práci, abych dospěla k co nejpřesnějším výsledkům. Nechám se také inspirovat metodami výzkumu, které se v této problematice používají.

Když se nad tímto problémem zamyslím, odhaduji, že nejvíce okresů s venkovským charakterem bude na jižní Moravě. Tento můj odhad pramení z povědomí o tom, že obecně na území Moravy je venkovský způsob života rozšířenější než v Čechách. V této oblasti je velmi rozšířené zemědělství, zejména i proto, že jsou zde pro zemědělství kvalitní podmínky. Naopak oblasti, kde okresy s venkovským charakterem neočekávám, jsou průmyslové oblasti ve Slezsku a na severozápadě Čech.

Jedná se však jen o moje odhady na základě dosavadních znalostí České republiky. Zda se výsledky tohoto výzkumu budou shodovat či lišit se ukáže v závěru této práce.

Rozbor literatury

Tato práce vychází z odborných článků, zabývajících se tematikou rurality, respektive vymezením venkova. K měření rurality docházelo v různých částech světa, přesto jsou si použité metody velice podobné.

Vymezení a definice venkovských a městských oblastí není vůbec jednoduché a jednoznačné. Každý výzkum, z něhož čerpám, se touto problematikou zabývá. Existuje mnoho pohledů a názorů na to jak určit co je venkovské nebo městské, kde venkov končí a kde začíná město. Dále je také více způsobů a kritérií, podle kterých lze definovat městský nebo venkovský charakter vybrané oblasti a jak určit hranici mezi nimi. Každý autor má k této problematice jiný přístup, který závisí na zpracovaném úkolu. Ve své práci používám několik z nich a ty jsem zahrnula do rozboru literatury.

Tönnies, jenž se zabýval sociologií a společností, zařadil už v roce 1887 do oblasti venkova malá městečka a obce a naopak město vnímal jako oblast, v níž má své postavení kultura, věda a výzkum. Jeho argumentem pro toto tvrzení bylo to, že města vyjadřují modernismus a kapitalismus na rozdíl od malých neměstských oblastí. Tjallingii (2000) tvrdí, že neexistuje žádná hranice, která by jasně uváděla, kde mizí město a začíná venkov, a proto tato hranice závisí na řešeném úkolu. Jelikož hranice městských aglomerací se většinou neshoduje s hranicí administrativní, je potřeba pro toto rozdělení použít správné statistické ukazatele. Tyto ukazatele by měly vypovídat o interakci mezi obyvateli a územím. Může se jednat o ukazatele typu: počet lidí zaměstnaných v primárním sektoru, dostupnost veřejné dopravy, trendy ekonomického vývoje, úroveň poskytovaných služeb, atd. Z hlediska české legislativy je v zákoně 128/2000 Sb., o obcích v § 3 uvedeno: „Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.“ Votrubec (1980) též vymezuje venkov na základě velikosti obce: „V českých zemích můžeme počítat za venkovské všechny obce s méně než 2 tisíci obyvateli a část obcí se 2-5 tisíci obyvateli.“ Velký sociologický slovník (Maříková a kol., 1996) charakterizuje venkov jako „obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, ale také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem. Z hlediska sociologie je venkov charakterizován především

specifickým typem komunity, tzv. vesnickou komunitou, která se většinou vymezuje v protikladu ke komunitě urbánní těmito znaky: vyšší mírou vzájemné sociální závislosti; menší variabilitou profesních možností; menší sociální diferenciací a také zúženým prostorem sociální mobility; silnější vazbou na tradici a slabší inklinací k sociálním změnám; silnější determinací přírodním prostředím.“ Odlišným pohledem na tuto problematiku je ignorovat binární rozdělení venkova a měst. Zastáncem této téhle teorie je například Bowler (2005), který ignoroval binární rozdělení venkova a měst a současně viděl pojem venkovskost jako systém se třemi prvky: uživatelé prostoru, použitý prostor a využití prostoru. Zmíněné tři prvky si vysvětlují takto: uživatelé prostoru jako obyvatelé venkova, kteří jsou svým charakterem a způsobem života odlišní od lidí, žijících ve městech, dále prostor, který tyto obyvatelé obývají a prostor, který využívají ke své obživě, takto využívaným prostorem může být zemědělská půda určená pro pěstování plodin a prostor, který je využíván pro zemědělství obecně. Nebo lze toto tvrzení také pochopit takto: každé konkrétní území charakterizují právě obyvatelé, které ho obývají, dále záleží na konkrétním území a na tom, jak toto území místní obyvatelé využívají a jak s ním nakládají. Další názory říkají, že geograficky je pojem „venkovský“ občas spojován se zemědělskou krajinou, izolací vůči ostatním sídlům a nerovnoměrným osídlením. Některé statistické ukazatele jako např. stárnutí obyvatelstva, vzdělání, životní styl, úroveň zdravotnické péče mohou odlišovat venkovské a městské oblasti, ale nevypovídají o tom, jak přesně vymezit pojem „venkovský“ a ani to, kde vlastně venkovské obyvatelstvo sídlí (Hart et al. (2005). Hart et al. (2005) je také toho názoru, že faktory určující míru venkovskosti mohou být různé mezi jednotlivými zeměmi, které mají pochopitelně odlišné sociální zázemí. Proto také byly vyvinuty různé indexy rurality speciálně pro různé země světa, např. pro USA, Kanadu, Austrálii nebo Španělsko. Indexem měření venkovskosti v USA se zabývala Brigitte Waldorf (2007). Podle jejího názoru je pojem „venkovskost“ také zcela nejasný a lidé si spojují tento pojem s místy s nízkou hustotou obyvatelstva, velkým podílem zemědělské půdy na rozloze nebo s místy, jež jsou vzdálené nebo odlehlé od městských oblastí. Waldorf (2007) zpracovala index relativní venkovskosti neboli rurality pro USA jako multidimenzionální míru, která neurčuje, je-li daný region městský nebo venkovský, ale spíše určuje stupeň neboli úroveň rurality regionu. Tento index je založen na čtyřech aspektech venkovskosti: velikost populace, hustota obyvatelstva, rozsah urbanizovaného území a vzdálenost k nejbližší oblasti metropole. Tyto faktory jsou

zahrnutý i v mnoha jiných definicích venkova. (Waldorf, 2007) Vypočtený index relativní rurality má hodnotu na stupnici od 0 do 1, kde hodnota 0 představuje nejvíce městské místo a hodnota 1 představuje nejvíce venkovské místo. Vliv na měření rurality mají metropolitní oblasti. Jinak se stupeň rurality odvíjí pro regiony s vlivem metropolitní oblasti a jinak v regionech, které jsou od metropolitních oblastí hodně vzdálené. Nejvíce zřejmý důvod tohoto rozdílu je dostupnost vybavenosti v oblasti metropole, touto vybaveností jsou míněny např. letiště, zařízení pro kulturní vyžití nebo velká nákupní střediska. Index relativní rurality (IRR) zpracovaný Waldorf (2007) však nemůže být používán k určení polohy regionu vzhledem k oblasti metropole. Proto se IRR spojil s vlivem města a reaguje tak na dostupnosti metropolí venkovským oblastem. Výsledkem tohoto spojení je sedm úrovní, které jsou společně definovány ruralitou a vzdáleností od metropole. Úrovně A a B odkazují na městské metropolitní jádro regionů. Úrovně C a D jsou odlehlé metropolitní regiony. Úrovně E a F jsou nemetropolitní regiony sousedící s metropolitní oblastí a poslední je úroveň G, která obsahuje nemetropolitní regiony nesousedící s metropolitní oblastí. Výsledky ukázaly, že zkoumané regiony v USA mají zastoupení ve všech vzniklých úrovních A-G. Největší koncentrace metropolitních regionů je v oblasti Velkých jezer, regiony s rurálně-metropolitním rozhraním (úrovně D, E a F) tvoří prstenec kolem vysoce městského jádra metropolitních oblastí. Západní část Spojených států se skládá především z regionů úrovně F. Malé zastoupení regionů úrovně D a E si autorka vysvětluje obrovskou velikostí těchto regionů, které jsou příliš velké na to, aby zahrnovaly velký podíl městské zástavby.

Další zemí, ve které se autoři Prieto-Lara – Ocaña-Riola (2009) zabývali problematikou klasifikací a hodnocením venkovských oblastí, je Španělsko. Pro regiony Španělska vypočítán složený index rurality, nazvaný Index rurality malých ploch (IRAP), zpracovaný na základě údajů získaných během sčítání lidu v roce 1991. Tento index byl vypočten použitím analýzy hlavních komponent na následujících proměnných: hustota obyvatelstva, procento lidí starších 65 let, podíl dětí ve věku do 14 let, počet ekonomicky neaktivních na každých 100 ekonomicky aktivních, procento lidí v důchodovém věku, procento lidí pracujících v zemědělství a rybolovu a podíl bytů ve špatném až dezolátním stavu (Ocaña-Riola, Sa'nchez-Cantalejo 2005). Pojetí a vymezení rurality v určité oblasti se také mění časem. Aby bylo možné zachytit tyto změny v čase, byly proměnné zjišťovány i

pro rok 2001 Cílem bylo popsat změny v ruralitě v každé samostatné správní jednotce v letech 1991 a 2001. Během 10 let, tedy v období mezi dvěma těmito sčítáními, vzrostla průměrná hustota obyvatel ve většině španělských obcích. V průměru se zvýšil také podíl obyvatel starších nad 65 let, zatímco průměrný podíl obyvatel do 14 let se snížil. Stoupl i počet ekonomicky neaktivních osob a průměrný počet důchodců. Počet osob zaměstnaných v zemědělství a rybolovu se za desetileté období snížil. (Prieto-Lara – Ocaña-Riola 2009)

Změny indexu rurality lze vyjádřit graficky, Prieto-Lara – Ocaña-Riola (2009) zpracovali graf, kde hodnota indexu rurality z roku 1991 je zobrazena na vodorovné ose a hodnota indexu rurality z roku 2001 na vertikální ose. Lineární korelace mezi oběma indexy se rovná 0,91. Střední průměrná hodnota skóre pro oba roky indexů je rovna nule. Obce, jejichž skóre se pohybuje pod střední hodnotou, mohou být považovány za spíše městské, zatímco obce, které mají skóre nad touto hodnotou, mohou být klasifikovány jako venkovské. Graf je rozdělen do čtyř kvadrantů po nakreslení dvou čar, procházejících hodnotou 0 obou indexů. Tímto způsobem, kvadranty 2 a 4 obsahují ty obce, které změnil svůj venkovský charakter mezi lety 1991 a 2001. Z celkového počtu 8069 španělských obcí zůstalo 3458 jako méně venkovské a 3747 jako více venkovské, v závislosti na jejich indexu v letech 1991 a 2001. Asi 431 obcí se stalo více venkovskými, zatímco 433 obcí se přestěhovalo do méně venkovských skupin. Celkově to znamená, že asi 10% španělských obcí změnilo svůj charakter mezi dvěma sčítáními.

Podle výsledků této studie hustota obyvatelstva a proměnné zachycující stárnutí obyvatelstva zůstávají jako hlavní složky indexu. Toto tvrzení lze vysvětlit dvěma následujícími fakty. Za prvé, důležitá část španělské populace žije v jádrech městských oblastí, je zde tedy nerovnoměrně rozmístěné obyvatelstvo a rozdíly v počtu obyvatel mezi centrem a periferií. Kromě toho zde zůstaly demografické trendy, které ovlivňují masivní vylidňování španělských obcí (Garcia-Delgado, 1998 in: Prieto-Lara – Ocaña-Riola 2009). Existují však známky oživení venkova, které se vyznačují zvýšením počtu venkovského obyvatelstva. Nicméně, tento fakt je pozorován pouze v oblastech s intenzivním zemědělským využitím a v oblastech, které jsou pobřežními nebo horskými turistickými destinacemi (MAPA, 2003 in: Prieto-Lara – Ocaña-Riola, 2009). Za druhé, IRAP ukazuje charakteristické stárnutí venkovského obyvatelstva. Španělská populace zestárla rychle, a to zejména ve venkovských oblastech, kde je podíl občanů starších 65 let zhruba

o desetinu vyšší, než je celkový průměr země. K tomuto zjištění přispívá fakt nízkého podílu populace mladší 14 let a dále nízká porodnost.

Vývoj složených indexů jako je IRAP představuje důležitý krok vpřed při vymezování venkovských oblastí stálým a srovnatelným způsobem. Složené indexy byly vyvinuty na základě Redfieldova modelu městského a venkovského kontinua (1941). Tento přístup představuje pokrok oproti tradičnímu zjednodušenému pohledu ostré městské a venkovské dichotomie. Situace v oblasti sociální, ekonomické a zdravotní péči se v zemi mění, stejně tak se mění i pojem ruralita („venkovskost“). IRAP z roku 2001, zpracovaný pro Španělsko, lze považovat za dobře aktualizovaný přístup ke konceptu rurality. (Prieto-Lara – Ocaña-Riola 2009)

Kûle (2008) se problematikou venkovskosti a městskosti zabývala v Lotyšsku. Tento výzkum nebyl prováděn tak, jako předchozí a nezabýval se konkrétními regiony Lotyšska ve smyslu určení, který region má venkovský a který naopak městský charakter. Jednalo spíše o výzkum toho, jak jsou tyto dva pojmy v Lotyšsku vnímány. Podle poznatků Kûle (2008) i poznatků dalších autorů měly v pobaltských státech venkovské oblasti a jejich obyvatelé vždy zvláštní postavení. Zemědělství jako takové a představa o farmaření jsou hluboce zakotveny v národní identitě baltských států a v dobách sovětské éry byly ještě více idealizovány a nadnášeny. Pojem venkovskost nebo venkovský má tedy své výhradní místo v centru národní identity a je tak i spojen se zemědělskou výrobou, která je především založena na jednotlivých rodinných farmách. Pro venkovské i městské obyvatele venkova je vnímána jako důležitý aspekt Lotyšska a přispívá k pocitu identity národa (Bell et al. 2007). Autorčin výzkum prokázal, že obyvatelé Lotyšska vnímají pojem venkov jako opačný koncept městského prostředí.

Dnes odborníci uznávají, že „neexistuje jediná nebo univerzální definice venkovskosti a městskosti a doporučují použití definic a ukazatelů, které jsou ve shodě s konkrétním výzkumným cílem. Definice a kritéria se musí stát nástrojem výzkumu přizpůsobenému každému z různých aspektů urbanismu či rurality.“ (Halfacree, 1993; Harrington and O’Donoghue, 1998 in: Kûle 2008). „Venkovské a městské oblasti jsou multidimenzionální a musí být chápány v kontextových podmínkách – každá společnost vytváří svůj vlastní

prostor a způsob, který je ztělesněním mezi městem a venkovem.“ (Lefebvre, 1991 str. 31-32 in: Kůle 2008).

Lukić 2013 zkoumal význam venkovské rozmanitosti Chorvatska pro rozrůznění farem orientovaných na rekreační aktivity. Hlavní metodou je srovnání rozmístění těchto farem na straně jedné, a sedm různých typů venkovských oblastí, které autor získá na základě provedené shlukové analýzy, na straně druhé. Zájem o problematiku rurality může být dán vznikem heterogenní a rozmanité neměstské oblasti s různými demografickými, sociálními, kulturními, hospodářskými, funkčními, fyziologickými a ekologickými skutečnostmi. Kromě tohoto i vývoj sociálního myšlení a změny v materialistickém rozměru rurality vyvolaly změny perspektivy ve využití venkovského prostoru, a tak se celý proces urychlil (Cloke, 2006). Rostoucí počet výzkumů venkovské rozmanitosti by měl být použit k prohloubení stávající znalosti o složitých vazbách mezi faktory, které přispívají k úspěšnému rozvoji venkovských oblastí. (Lukić 2013)

Lukić (2013) zkoumá význam venkovské rozmanitosti Chorvatska pro rozrůznění farem orientovaných na rekreační aktivity. Hlavní metodou zde je srovnání prostorového rozložení zemědělských podniků, které se zároveň zabývají ubytováním turistů a jinými volnočasovými aktivitami. Důležitým cílem výzkumu je také vymezení ukazatelů venkovské rozmanitosti, které působí na diverzifikaci farem zaměřených na rekreační aktivity v Chorvatsku. Pomocí vícerozměrné analýzy, v tomto případě shlukové a faktorové analýzy, bylo vytvořeno sedm různých typů venkovských oblastí.

Dále Lukić (2013) uvádí, že jsou možné různé teoretické a metodologické přístupy, pokud se zabýváme významem faktorů a zeměpisným kontextem pro rozvoj venkovské a farmářské turistiky. Rozmanitost venkovských oblastí jako prostředí pro rozvoj cestovního ruchu je používána v mnoha přístupech. Srovnávací analýza je velmi užitečná i pro rozpoznání požadavků na údaje a data.

Lukić (2013) na základě shlukové analýzy rozdělil území Chorvatska na 7 typů osídlení:

- 1) Dynamické, strukturálně silnější venkovské a městské osídlení – území převážně v těsné blízkosti důležitých městských center. Největší a nejhustší typ osídlení.

Nejlepší věková a vzdělanostní struktura obyvatelstva. Sekundární sektor, tedy průmysl, má zde nejvyšší podíl, ale podíl využití zemědělské půdy je zde stále relativně vysoký.

- 2) Přístupné venkovské a urbanizované osídlení závislé na dojíždění – ve srovnání s prvním typem jsou zde silnější venkovské charakteristiky (menší velikost, vyšší podíl zemědělských domácností a dvakrát větší velikost zemědělské populace). Tyto oblasti jsou velmi přístupné ze sítě centrálních osad.
- 3) Zemědělské, venkovské a urbanizované území s orientací na trh – zemědělství je v těchto oblastech významným zdrojem příjmů domácností. Nejvyšší podíl domácností, které generují příjmy ze zemědělského prodeje. Rozmístění těchto oblastí je odrazem příznivých přírodních podmínek.
- 4) Hospodářsky diverzifikované, především turistické venkovské a urbanizované území – převažují úzká pobřeží, ostrovy a některé menší oblasti turisticky vyspělých nebo ekonomicky rozmanitých vnitrozemí. Výrazná koncentrace terciárního sektoru, zejména cestovního ruchu.
- 5) Venkovské a urbanizované osady extenzivního zemědělství a slabší demografické struktury – území, která se dají označit jako ohniska periferie ve všech chorvatských regionech, hlavně v horských a příhraničních oblastech.
- 6) Venkovské periferie – věková a vzdělanostní struktura obyvatelstva je v těchto oblastech na velmi nízké úrovni. Venkovské periferie jsou závislé na primárním sektoru, tedy zemědělství.
- 7) Další venkovské oblasti – většinou malé osady s bídými podmínkami pro bydlení.

Nejdůležitějším závěrem je, že celkový rozvoj cestovního ruchu, zejména, ale ne výhradně podél pobřeží, je převládajícím faktorem, který přispívá k rozvoji cestovního ruchu na zemědělských územích. Na druhou stranu je vidět, že farmářská turistika není využívána komplexně jako potenciaální nástroj pro regionální rozvoj v Chorvatsku, zejména na venkovských periferiích. Periferní venkovské oblasti nabízejí různé přírodní a kulturní památky pro rozvoj cestovního ruchu, ale jejich demografická struktura a sociální kapitál jsou velkými zábrany. Integrovaný přístup k udržitelnému rozvoji venkova by představoval jejich velkou budoucnost.

Typologie venkovských a urbanizovaných oblastí jsou dnes běžné v prostorových a regionálních strategiích většiny evropských zemí. Mohou být obzvláště užitečné v konstrukci tzv. velkého obrazu celé společnosti daného území, a tím mohou překonat rozpor mezi politikou ovlivňující rozvoj venkovských oblastí na národní úrovni (politika venkova, regionální politika, územní plánování) a celoevropskou politikou.

Typologie venkovských oblastí Evropského společenství se objevila v dokumentu *The future of rural society* (1988), který odhalil tři standardní problémy evropských venkovských oblastí, tj. tlak moderního života, venkovský úpadek a marginalizace (odsouvání na okraj společnosti). V typologii jsou venkovské oblasti klasifikované na integrované, mezilehlé a vzdálené venkovské oblasti. (*The future of rural society*, 1988) Tyto typologie je zpracování pomocí moderních statistických metod a vizualizovány pomocí metod GIS (geografických informačních systémů). Všechny popsané typy venkovských oblastí jsou představeny v dokumentu *The Territorial Agenda of European Union 2020* (TA2020). To je pravděpodobně nejdůležitější politický rámec týkající se územního plánování a územního rozvoje venkova evropského území. Typologie TA2020 odhalila čtyři územní typy v zemích EU:

- 1) Přístupná venkovská území v okolí metropolitního centra
- 2) Vzdálené venkovské oblasti
- 3) Vnitřní periferie venkova
- 4) Tradiční zemědělské oblasti

Na základě předchozí typologie byla provedena srovnávací analýza, a to za účelem identifikace:

- 1) Proměnných a požadavků na údaje
- 2) Prostorové úrovně analýzy
- 3) Metodologického přístupu
- 4) Základních výsledků

V České republice se venkovem, typologií venkova a problémy venkovských oblastí zabývají Majerová (2005), Perlín a kol (2010). Majerová (2005) sledovala, jak se mění počet obcí do 2000 obyvatel a počet obyvatel těchto obcí v několika letech. Z tohoto

výzkumu vyplývá, že se počet obcí i počet obyvatel v letech 1997 až 2005 příliš nezměnil a zůstává víceméně konstantní. K největšímu nárůstu obcí do 2000 obyvatel došlo v roce 2001, poté tento počet klesal a v roce 2005 byl počet obcí nižší než na počátku toho výzkumu, tedy v roce 1997. Počet obyvatel se po celou dobu relativně rovnoměrně zvyšoval. V další části výzkumu autorka rozdělila obce do intervalů podle počtu obyvatel. Hodnotí tedy 5 skupin obcí: do 99 obyvatel, 100-199, 200-499, 500-999 a 1000-1999 obyvatel. V letech 1997, 2000, 2003 a 2005 dokumentovala počet těchto obcí a počet jejich obyvatel. K nejvýraznějšímu poklesu počtu obcí i počtu obyvatel došlo v intervalu od 100 do 199 obyvatel. Naopak k největšímu nárůstu jak počtu obyvatel, tak i počtu obcí došlo v intervalu od 500 do 999 obyvatel. Relativně vysoký nárůst počtu obyvatel i obcí také zaznamenal interval 1000 – 1999 obyvatel. Z tohoto výzkumu je zřejmé, že depopulační trend se týká především menších obcí do 199 obyvatel. Naopak větší obce zaznamenávají nárůst obyvatel, i počet těchto obcí ve sledovaných letech vzrostl.

Radim Perlín, Silvie Kučerová, Zdeněk Kučera (2010) se snažili vymezit rozdílné typy venkovského prostou v České republice na základě veřejně dostupných statistických dat. Tvorba této typologie je založena na provedené analýze. Autoři si stanovili územní jednotky, tedy POÚ (obce s pověřeným obecním úřadem) a území rozdělili do několika typů oblastí, které jsou si navzájem maximálně nepodobné a naopak jednotky, které do těchto území náleží, jsou si tedy maximálně podobné. Následně byla provedena shluková analýza. Pro tuto analýzu bylo základem 16 vybraných ukazatelů standardizovaných pomocí směrodatné odchylky a aritmetického průměru. Mezi vybrané ukazatele patří: celkový počet obyvatel, migrační saldo, procentuální podíl trvale obydlených domů postavených mezi roky 1991 a 2001 z celkového počtu trvale obydlených domů v roce 2001, procentuální podíl trvale obydlených domů z celkového počtu domů, turisticko-rekreační funkce, celkový počet odjezdů spojů ve středu 3. 10. 2007, registrovaná míra nezaměstnanosti, procentuální podíl obyvatel žijících v bytech se zavedeným plynem z celkového počtu obyvatel, procentuální podíl rodáků z celkového počtu obyvatel, počet kandidátů na počet mandátů ve volbách v roce 2006, procentuální účast ve volbách v roce 2006, počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 trvale bydlících obyvatel, procentuální podíl vyjíždějících za prací z celkového počtu ekonomicky aktivních, celkový objem dotací v Kč právním subjektům na celkový počet příjemců mezi roky 1998 a 2005, procentuální

podíl dotací směřujících obci z celkového objemu dotací právním subjektům mezi roky 1998 a 2005 a index vzdělanosti. Shlukovou analýzou vzniklo 5 rozsáhlých shluků, jejichž prostorové rozložení se velmi blížilo diferenciaci venkova provedené Perlínem (1998). Následně tedy byla provedena redukce proměnných pomocí komponentní analýzy. Po této redukci pracovali autoři pouze se čtyřmi hlavními komponentami. Ke každé ze sledovaných jednotek bylo přiřazeno komponentní skóre a následně bylo toto skóre rozděleno na kladné a záporné. Poté autoři POÚ oklasifikovali podle vzájemných kombinací kladných a záporných hodnot skóre. Výsledkem bylo 16 kombinací, ale četnost jednotek v některých z nich byla velmi nízká. Na základě tohoto zkoumání došli Perlín a kol. (2010) k těmto obecným závěrům. „I přes značný počet typů venkova, a tudíž celkový mozaikovitý charakter jejich prostorového rozmístění, lze konstatovat, že Čechy jsou typologicky mnohem heterogennější než Morava a Slezsko. Přitom existuje několik typů charakteristických výhradně pro Čechy, Moravu a Slezsko.“

Metodika

K vypracování diferenciaci venkovských území je potřeba shromáždit, zpracovat a analyzovat zvolené statistické a ekonomické ukazatele. Všechna shromážděná data obsahují údaje za okresy České republiky. Data za okresy jsem vybrala proto, že jsou to nejmenší správní celky v ČR, za které se dají sehnat všechna potřebná data pro výslednou diferenciaci a analýzu. Jsem si vědoma, že čím menší územní celky, tím budou výsledky přesnější a méně zkreslené, ale já do svého výzkumu chci zařadit všechny vybrané ukazatele. Zejména ukazatele, které zaznamenávají počet osob zaměstnaných v primárním sektoru, počet fyzických osob podnikajících v zemědělství a podíl zemědělské půdy, bych za menší správní jednotky nezískala. Jelikož se domnívám, že právě tyto zmíněné ukazatele jsou pro určení stupně rurality důležité, rozhodla jsem se zaměřit právě na okresy a tím zpracovat regionální diferenciaci za celou Českou republiku.

Mezi další vybrané ukazatele jsem na základě studia literatury zvolila: hustota zalidnění, podíl dětí mladších 15 let a podíl osob starších 65 let, počet přistěhovalých a vystěhovalých, míra nezaměstnanosti, počet ekonomicky neaktivních obyvatel, počet

rodinných domů a bytů, počet obyvatel podle velikostních skupin obcí a vzdělanost obyvatel. Volbu každého ze zmíněných ukazatelů nyní objasním.

Hustota obyvatel resp. zalidnění udává, kolik obyvatel žije na jednom kilometru čtverečním území. Lze předpokládat, že v rurálních oblastech bude hustota zalidnění relativně nízká. Tyto údaje budou logicky nejvyšší v okresech, které obsahují velká města. Naproti tomu v okresech, ve kterých tato velká města nejsou, budou tyto hodnoty nižší a navzájem srovnatelné. Tento ukazatel pro hodnocení rurality používá Waldorf (2007).

Podíl dětí a osob starších 65 let je do analýzy zakomponován hlavně proto, že venkov může být spojován se stárnutím obyvatelstva. Dalo by se tedy předpokládat, že ve venkovských oblastech bude starší obyvatelstvo převažovat právě nad obyvateli resp. dětmi do věku 14 let. Prieto-Lara – Ocaña-Riola (2009) tyto ukazatele použili do svého složeného indexu rurality ve Španělsku.

Míra nezaměstnanosti ukazuje procentuální podíl lidí, kteří aktivně práci hledají, ale nabídka na trhu práce není dostatečná, proto práci najít nemohou. Jelikož je ve větších městech větší nabídka pracovních možností, dá se očekávat, že v okresech s těmito městy bude míra nezaměstnanosti nižší než v ostatních. Existují však výjimky, např. města Most a Ostrava, ve kterých je míra nezaměstnanosti dlouhodobě vysoká. S tímto ukazatelem souvisí i počet ekonomicky neaktivních obyvatel. Tato hodnota zahrnuje děti do 14 let a obyvatele starší 65 let, dále osoby v invalidním důchodu a také do této kategorie spadají osoby, které jsou nezaměstnané, ale práci si aktivně neshánějí. Tyto ukazatele pro hodnocení rurality používají Prieto-Lara – Ocaña-Riola (2009) a Perlín a kol. (2010).

Počet přistěhovalých a vystěhovalých osob naznačuje jak je daný okres „atraktivní“ nebo „neatraktivní“ pro obyvatele ostatních okresů. Lze předpokládat, že nejvíce přistěhovalých obyvatel budou mít ty okresy, ve kterých leží velká města nebo okresy ležící nedaleko těchto měst, protože je zde větší nabídka pracovních příležitostí. Na migračním přírůstku těchto okresů se nejvíce podílejí suburbální zóny, nejedná se tedy o tradiční venkov. Opět jsou mezi těmito velkými městy výjimky, a to v severních Čechách a v Ostravě nebo Karviné. Jak jsem již zmiňovala, v těchto regionech je vysoká míra nezaměstnanosti, tudíž nejsou pro migrující příliš „lákavé“. Proto zde převládá počet vystěhovalých. Tyto ukazatele použil Perlín a kol. (2010).

Počet rodinných a bytových domů jsem do své práce zařadila jako alternativu za ukazatel, který použili Prieto-Lara – Ocaña-Riola (2009). Uvedení autoři do svého složeného indexu IRAP zařadili jako ukazatel rurality počet bytů ve špatném až dezolátním stavu. Já jsem tedy zvolila počet rodinných a bytových domů. Po logické úvaze lze usoudit, že v okresech venkovského charakteru bude více rodinných domů a v okresech spíše městského charakteru naopak více domů bytových. Opět zde hrají roli velká města a jejich okolí. Trendem posledních dvou desetiletí je růst, jak jsem již zmiňovala, suburbálních zón, ve kterých se staví zejména rodinné domy. Tyto zóny mohou mít svým způsobem venkovský charakter, ale o tradiční venkov se nejedná.

Podíl zemědělské půdy jasně ukáže, které regiony jsou na zemědělskou půdu „bohaté“, a které naopak „chudé“. Z tohoto údaje pak vyplývají další ukazatele, kterými jsou počet podnikatelů v zemědělství a počet zaměstnanců v primárním sektoru. Tyto údaje jsou pro vymezení venkova hodně důležité, jelikož je venkov stále spojen se zemědělskou činností. Ukazatel počet zaměstnanců v primárním sektoru použili pro hodnocení rurality Prieto-Lara – Ocaña-Riola (2009). Na základě toho jsem dále použila ukazatele: počet podnikatelů v zemědělství a podíl zemědělské půdy. V oblastech s potenciálem pro zemědělství, budou tyto ukazatele nabývat vyšších hodnot. Právě tyto oblasti lze považovat za oblasti, ve kterých převládá venkovský charakter.

Jako další ukazatel jsem použila počet obyvatel podle velikostních skupin obcí. Jedná se o obce do 2000 obyvatel a to v následujícím rozdělení: obce do 199 obyvatel, 200-499 obyvatel, 500-999 obyvatel a obce s počtem obyvatel v rozmezí od 1000 do 2000. Obecně obce s počtem obyvatel do 2000 jsou známkami rurálních oblastí. Čím větší podíl obyvatel žije v těchto obcích, tím má oblast více venkovský charakter. Já jsem je ještě rozdělila do uvedených čtyř skupin z důvodu přesnějšího vymezení rurálních oblastí. Tento ukazatel jsem použila na základě svého uvážení, jelikož se domnívám, že pro hodnocení rurality je směrodatný.

Posledním použitým ukazatelem je vzdělanost obyvatel. Vybrala jsem počet se středoškolským vzděláním ukončeným maturitní zkouškou a počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v každém okrese. Pojem vzdělanost je totiž spojen spíše s městským

obyvatelstvem. Tento ukazatel používá Perlín a kol. (2010) pro hodnocení rurálních oblastí.

Veškerá shromážděná data jsem zpracovala do tabulek. Následně jsem pro každý vybraný ukazatel vytvořila mapu (kartogram nebo kartodiagram), který znázorňuje regionální diferenciaci určitého jevu v ČR. Dále jsem hodnoty standardizovala, aby měly všechny ukazatele stejnou váhu. Každou hodnotu jsem vydělila maximální hodnotou daného ukazatele. Všechny hodnoty se tedy pohybují v intervalu od 0 do 1 včetně. S takto upravenými hodnotami jsem provedla shlukovou analýzu, abych vytvořila skupiny okresů, které se navzájem podobají.

Shlukovou analýzu jsem provedla ve statistickém programu STATISTICA. Shluková analýza je statistická metoda, která se používá zejména ke klasifikaci nějakých objektů. Tato metoda roztřídí vybrané jednotky do skupin, tedy shluků. Jednotky jsou roztříděny tak, aby si jednotky, v tomto případě okresy, které náleží do jednoho shluku, byly co nejvíce podobné, a aby si naopak byly co nejméně podobné s jednotkami z ostatních shluků. Shluková analýza tedy vychází z podobnosti jednotlivých ukazatelů, z nichž se počítá vzdálenost objektů nebo jednotek. Menší vzdálenost mezi sebou mají jednotky, jejichž jednotlivé ukazatele mají podobné hodnoty. K určení vzdálenosti slouží v tomto případě 18 ukazatelů. V této shlukové analýze se jedná o euklidovské vzdálenosti. (Lukasová, Šarmanová 1985)

Před provedením shlukové analýzy jsem taktéž v programu STATISTICA provedla základní popisné statistiky. Těmi jsou: průměr, minimum, maximum, směrodatná odchylka, šikmost a špičatost. Průměr je považován za nejpoužívanější střední hodnotu. U každého ukazatele nám ukáže průměrnou hodnotu za všechny vybrané okresy. Minimální a maximální hodnoty někdy mohou průměrnou hodnotu ovlivnit. Tento jev by se mohl objevit v případě počtů obcí do 2000 obyvatel, který je ještě rozdělen do čtyř velikostních skupin, jelikož v některých okresech se obce s nízkým počtem obyvatel nevyskytují. Co se týče maximálních hodnot, ty jsou u každého ukazatele shodné, tedy rovnají se jedné. Míra variability ukazuje rozkolísanost hodnot statistického souboru. Jednou z nejpoužívanějších měř variability je rozptyl. Odmocnina z rozptylu se nazývá směrodatná odchylka. Výhoda směrodatné odchylky tkví v tom, že vychází ve stejných jednotkách jako proměnné

hodnoty, výsledek se tedy nemusí přepočítávat na jiné jednotky. Posledními použitými popisnými statistikami jsou koeficienty šikmosti a špičatosti. Tyto koeficienty slouží ke srovnání charakteru rozložení četností statistických souborů. Vypovídají o souměrném nebo nesouměrném rozložení četností. (Matušková, Červený, 2003, s. 18,30,31 a 38)

Vlastní výzkum a výsledky

V této kapitole se budu zabývat vlastním výzkumem. Na základě vlastního úsudku a literatury, ze které jsem čerpala, jsem vybrala statistické ukazatele, které ovlivňují úroveň rurality, a z nich jsem vytvořila tabulky za okresy v České republice (tabulka 1, tabulka 3, tabulka 5, tabulka 7, tabulka 9). Pak jsem hodnoty standardizovala, jsou přepočítané na relativní hodnoty tak, že každá hodnota určitého ukazatele je vydělena maximální hodnotou téhož ukazatele. Hodnoty se tedy pohybují v intervalu od 0 do 1, což zaručuje stejný vliv ukazatelů při celkové klasifikaci (tabulka 2, tabulka 4, tabulka 6, tabulka 8, tabulka 10). Zmíněné tabulky jsou obsaženy v přílohách. Okresy jsou seřazené podle abecedy v rámci jednotlivých krajů České republiky.

Jako první jsem zvolila ukazatele hustota zalidnění, podíl dětí mladších 14 let a podíl lidí starších 65 let a podíl přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel (tabulky 1 a 2 v příloze). U ukazatelů hustota obyvatel, podíl dětí mladších 14 let a podíl přistěhovalých se předpokládají nejnižší hodnoty v rurálních oblastech a naopak nejvyšší hodnoty jsou v oblastech městských, tedy zejména v okresech, ve kterých se nacházejí největší města České republiky, tedy Brno, Ostrava a Plzeň a také v okresech, zasahujících do suburbánních zón velkých měst, především Praha-západ a Praha-východ. U ukazatelů podíl lidí starších 65 let a podíl vystěhovalých obyvatel mohou být hodnoty naopak i vyšší. (Novotná, Kopp 2010)

Dalším vybraným ukazatelem k hodnocení rurality byl zvolen podíl osob žijících v obcích rozdělených podle velikosti, resp. počtu obyvatel. Vybrala jsem čtyři skupiny obcí podle počtu obyvatel, které nejvíce vystihují ruralitu oblastí. Jsou to tedy obce do 199 obyvatel, obce s počtem obyvatel od 200 do 499, obce s počtem obyvatel od 500 do 999 a obce s 1000 až 2000 obyvatel. Jak jsem již zmínila, nejvyšších hodnot nabývají právě okresy

rurálního charakteru a to zejména v kategoriích do 500 obyvatel. Naopak v nejvíce městských okresech tyto kategorie obcí zcela chybí. (tabulky 3 a 4 v příloze)

Dalšími vybranými ukazateli byly počet rodinných a bytových domů a podíl obyvatel nad 15 let věku s dosaženým středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Počet rodinných domů je směrodatný k určení okresů venkovského charakteru. V těchto okresech tedy nabývají nejvyšších hodnot. U ukazatelů počet bytových domů a podíl obyvatel s dosaženým středoškolským a vysokoškolským vzděláním se opět vyskytují vyšší hodnoty u okresů se spíše městským charakterem. (tabulky 5 a 6 v příloze)

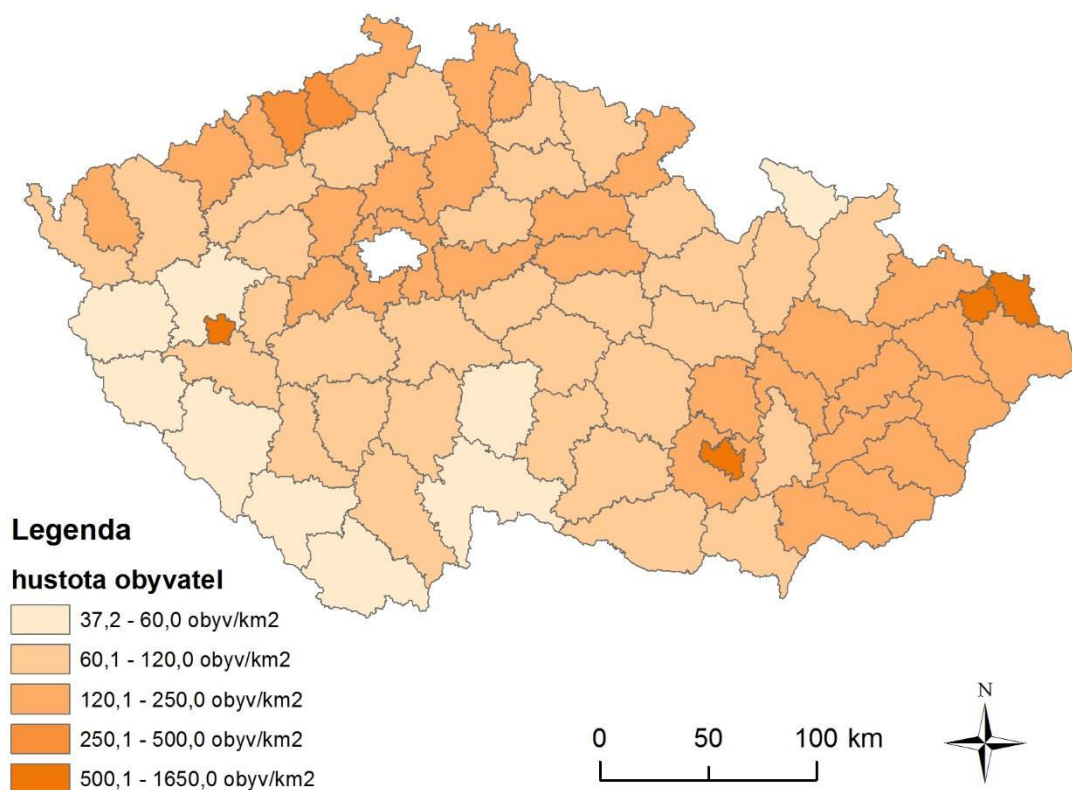
Jako další jsem vybrala typické ekonomické ukazatele vystihující venkov. Mezi ně patří počet podnikatelů v zemědělství (přesněji řečeno počet fyzických osob podnikajících v zemědělství), počet zaměstnanců v primárním sektoru (Kůle, 2008) a podíl zemědělské půdy. Všechny tři ukazatele spolu souvisí, jelikož kde je hodně zemědělské půdy, tam je potenciál pro zemědělství, tudíž i více podnikatelů a zaměstnanců v primárním sektoru. Vyšší hodnoty jsou tedy u všech ukazatelů v rurálních okresech. (tabulky 7 a 8 v příloze)

Do skupiny ekonomických ukazatelů byla dále zařazena míra nezaměstnanosti a počet ekonomicky neaktivních obyvatel na základě literatury, ze které jsem čerpala (Prieto-Lara – Ocaña-Riola, 2009). Jednoznačně se však nedá určit, zda tyto hodnoty představují spíše venkovský nebo městský charakter. (tabulky 9 a 10 v příloze)

Dále jsem v programu ArcGIS vytvořila kartogramy a kartodiagramy pro jednotlivé ukazatele, na kterých je dobře vidět regionální diference ukazatelů v okresech ČR. Pro tvorbu map jsem nepoužila standardizované hodnoty, ale ty původní, které jsem získala z Českého statistického úřadu (2011).

Obr. 1

Hustota zalidnění v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

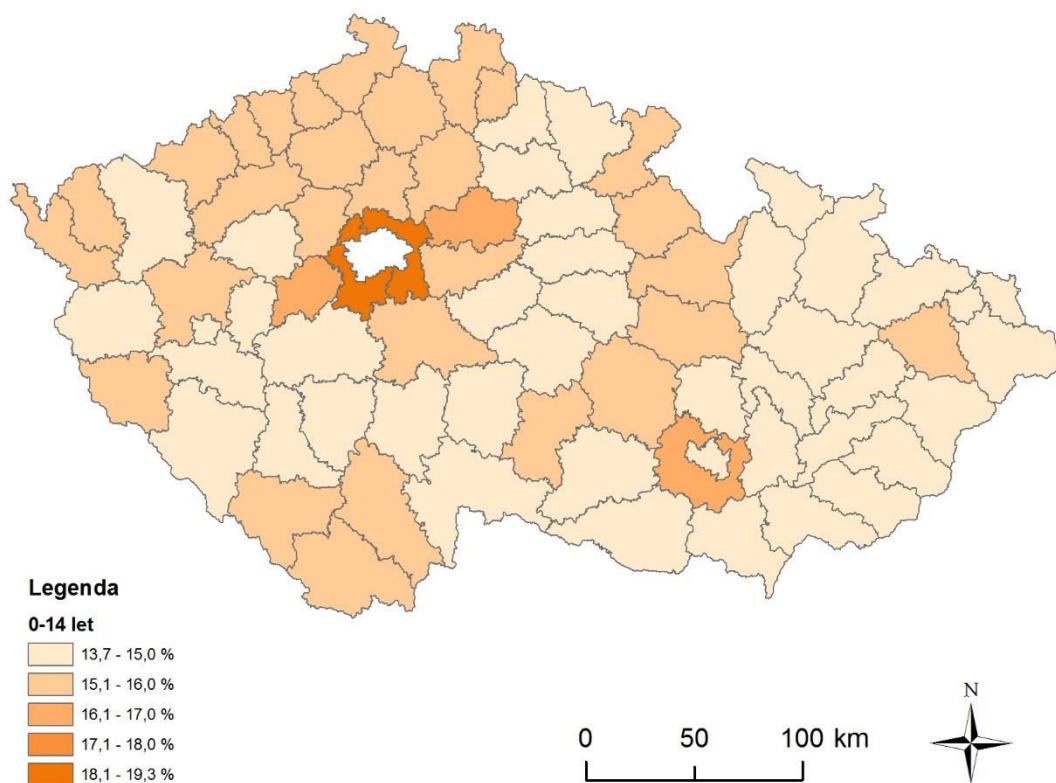

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Nejnižší hustota zalidnění je v okresech na západě a jihu Čech zejména v pohraničních a horských oblastech. Konkrétně se jedná o okresy Tachov, Domažlice, Klatovy, Prachatice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, dále Pelhřimov a Jeseník. Nejvíce zalidněné jsou městské okresy Brno-město, Ostrava-město, Plzeň-město. Dalšími hustě obydlenými okresy jsou okresy Karviná, Ústí nad Labem a Teplice. Celkově okresy s velkou hustotou obyvatel se nacházejí zejména v průmyslových oblastech České republiky. Tím mám především na mysli oblast severozápadních Čech a Moravskoslezský kraj. Dále pak okresy, ve kterých se nacházejí velká krajská města. Okresy s hustotou zalidnění do 120 obyvatel na kilometr čtverečný lze považovat za oblasti spíše venkovského charakteru.

Obr. 2

Procentuální podíl dětí do 14 let v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

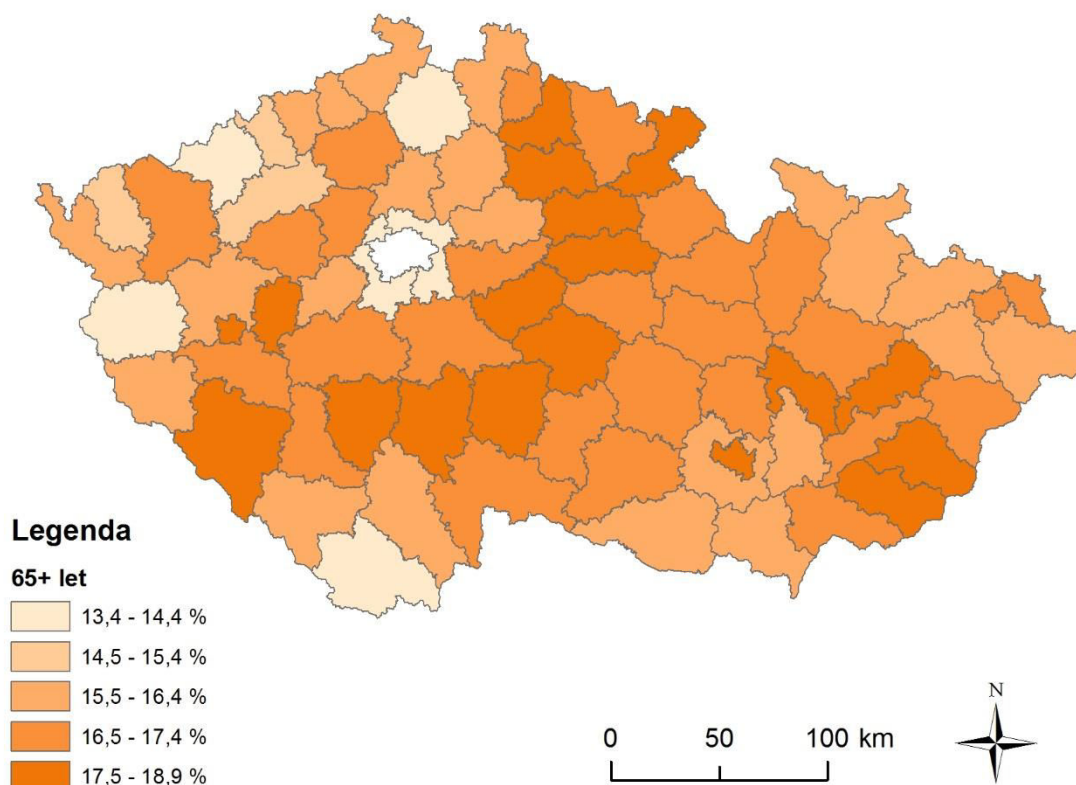

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Největší podíl dětí do 14 let je v okresech Praha-západ a Praha-východ. Dále pak v okresech Beroun, Nymburk a Brno-venkov. Tento fakt lze vysvětlit tím, že tyto okresy jsou vysoce osídlené a nacházejí se v blízkosti velkých měst. Vyšší počet dětí mladších 14 let je také v okresech, nacházejících se ve středních, jižních a východních Čechách a na západě Moravy. Naopak nejnižší podíl dětí je téměř na celé Moravě a na východě a západě Čech. Hodnoty toho ukazatele jsou si velmi podobné a nelze z nich jednoznačně určit městskost nebo venkovskost.

Obr. 3

Procentuální podíl osob starších 65 let v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

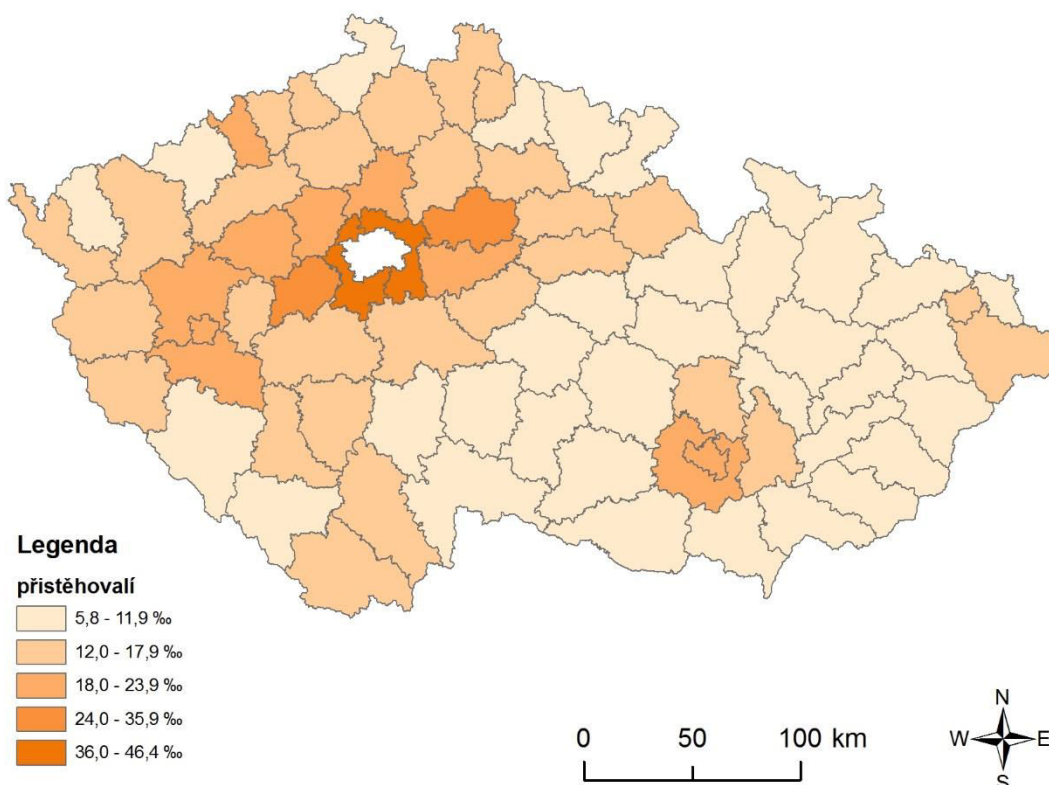

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Největší podíl osob starších 65 let je v městských okresech, jež obsahují krajská města, tedy Brno-město, Plzeň-město, Hradec Králové, Pardubice a Zlín. Dále pak v okresech Klatovy, Rokycany, Písek, Tábor, Pelhřimov, Havlíčkův Brod, Kutná Hora, Jičín, Semily, Náchod, Přerov, Prostějov a Uherské Hradiště. Druhou skupinu jmenovaných okresů lze považovat za spíše venkovské, jelikož je venkov spjat se stárnutím obyvatel (Prieto-Lara – Ocaña-Riola, 2009). Při hodnocení tohoto ukazatele mohou hrát roli i jiné faktory, například nízký výskyt tohoto ukazatele v okresech Praha-západ a Praha-východ vysvětluji tím, že v těchto okresech žije velký počet osob v produktivním věku a to zejména z důvodu blízkosti Prahy, kde je velký počet pracovních příležitostí. Dále nejméně lidí v důchodovém věku žije v okresech Tachov, Český Krumlov, Česká Lípa a Chomutov, tedy okresech, kde došlo v minulém období k výrazné obměně obyvatel nebo kam se v poslední době stěhuje více obyvatel.

Obr. 4

Procentuální podíl přistěhovalých obyvatel v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

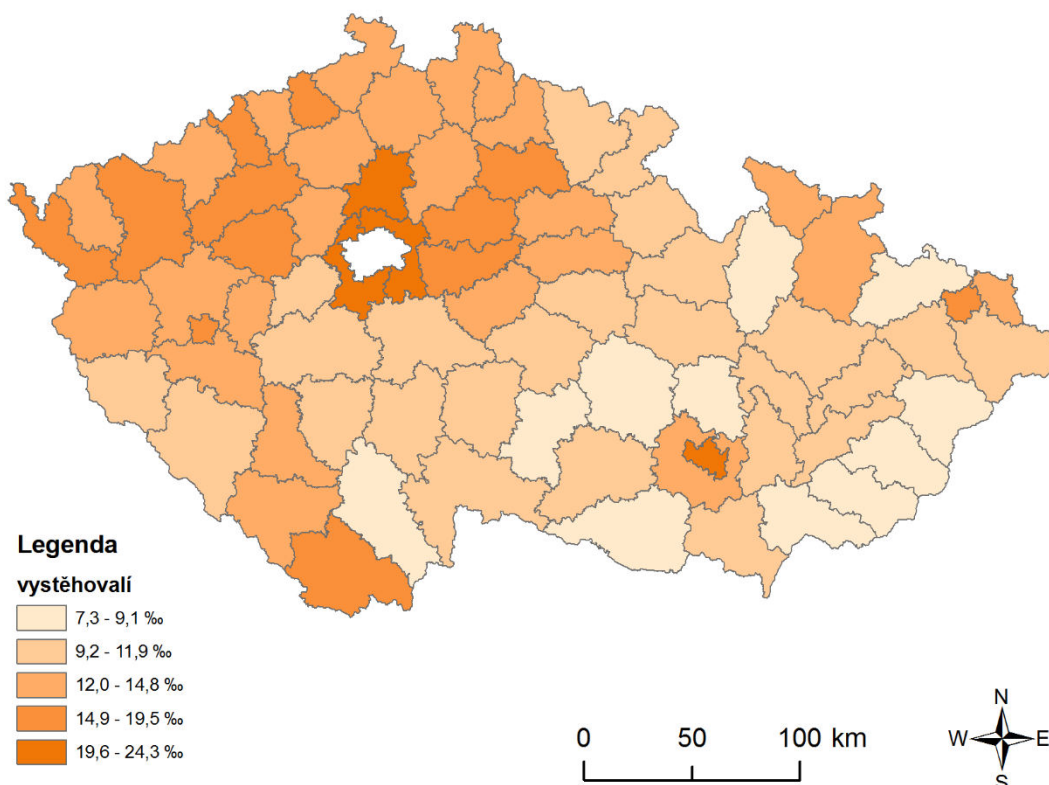

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Největší podíl přistěhovalých osob je v okresech Praha-východ a Praha-západ. Dále potom ve většině Středočeského kraje, což lze jednoznačně vysvětlit suburbanizací. Okolí Prahy, jakožto české metropole, jsou nejatraktivnější lokality. Dále se tento trend objevuje v okolí Brna a Plzně. Vysoký podíl přistěhovalých je také v severozápadních a východních Čechách a také kolem Ostravy. Téměř na celé Moravě a na Vysočině je naopak podíl přistěhovalých nejmenší, čemuž může nasvědčovat i fakt, že se právě jedná o rurální oblasti, které pro obyvatelstvo nejsou tak atraktivní, jako okolí velkých měst. A to zejména kvůli dostupnosti služeb, dopravní dostupnosti a většímu počtu pracovních příležitostí.

Obr. 5

Procentuální podíl vystěhovalých osob v jednotlivých okresech v roce 2011

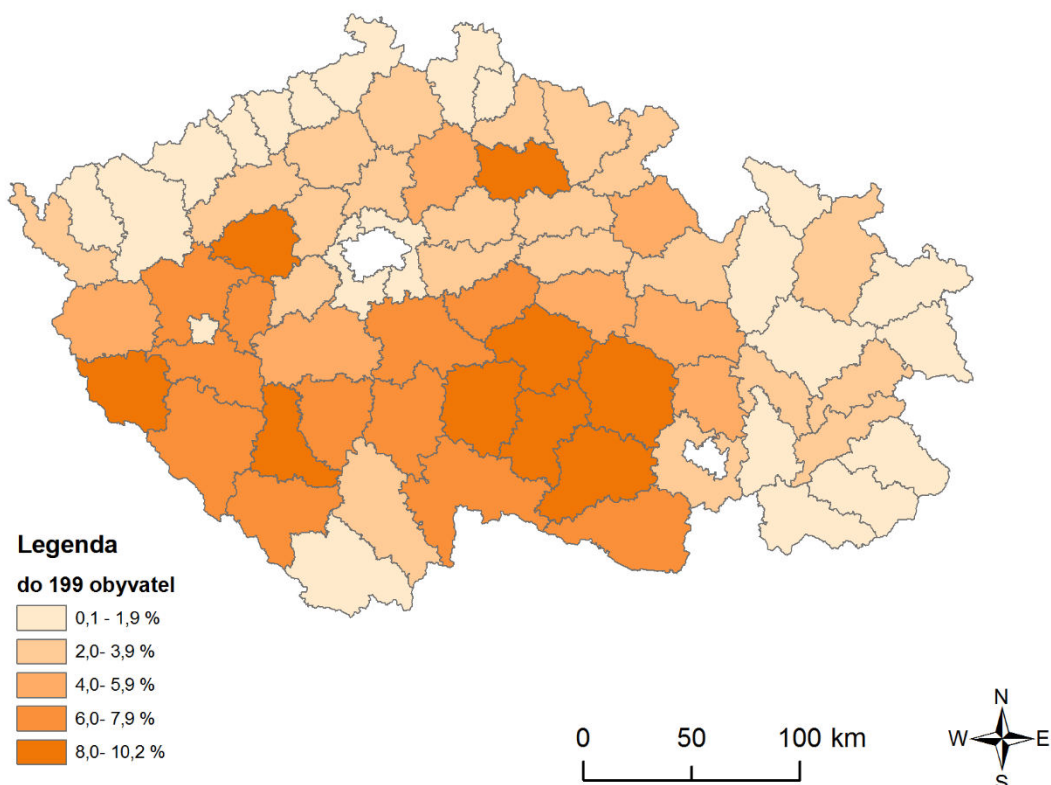

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Je zajímavé, že i podíl vystěhovalých osob je největší v okresech Praha-východ a Praha-západ. Tento fakt si vysvětlují tím, že lidé z těchto dvou okresů se stěhují přímo do hlavního města Praha. Tento trend se podle mého názoru týká celého Středočeského kraje, kde je podíl vystěhovalých také velký. Dále lze pozorovat velký počet vystěhovalých obyvatel v Ústeckém kraji a v Karviné a Ostravě, což je dáno průmyslovou, zejména těžební činností, která je v poslední době v útlumu, a tím ubírá na atraktivitě těchto oblastí. Vysoký podíl vystěhovalých obyvatel je také v okresech Český Krumlov, Cheb, Karlovy Vary a Jičín. Nejméně vystěhovalých je na jižní Moravě a v okrajové části kraje Vysočina a v okresech Opava a Šumperk.

Obr. 6

Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích do 199 obyvatel v roce 2011

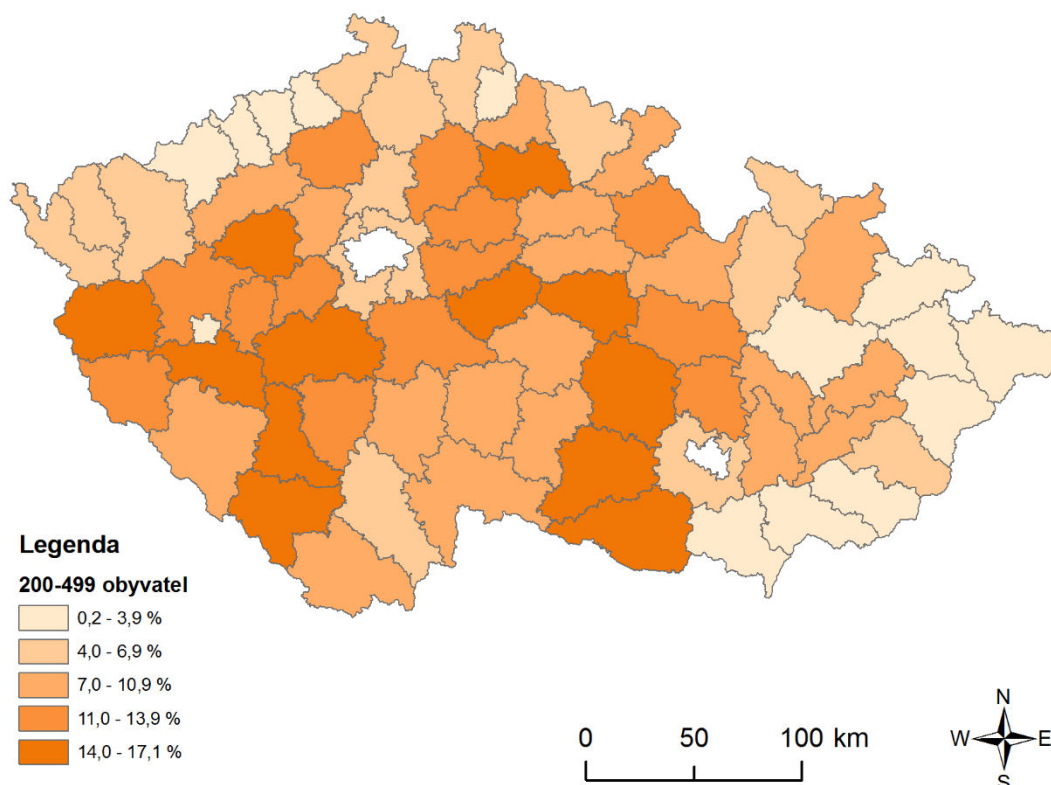

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Největší podíl obyvatel žijících v obcích s počtem obyvatel do 199 je v okresech Strakonice, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Celkově by se dalo říci, že nejvíce je tento ukazatel zastoupen v kraji Vysočina a v jihozápadních Čechách, dále pak v okresech Jičín a Rakovník. V severozápadní oblasti Čech, ve středních Čechách a téměř na celé Moravě a Slezsku žije minimální počet obyvatel v této velikostní kategorii obcí. V některých okresech se tyto obce ani nevyskytují, jedná se o okres Brno-město, dále pak například Osrava-město, Karviná, Frýdek-Místek, tedy průmyslové a výhradně městské okresy. Vysoké hodnoty tohoto ukazatele výrazně ukazují na ruralitu oblasti.

Obr. 7

Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích od 200 do 499 obyvatel v roce 2011

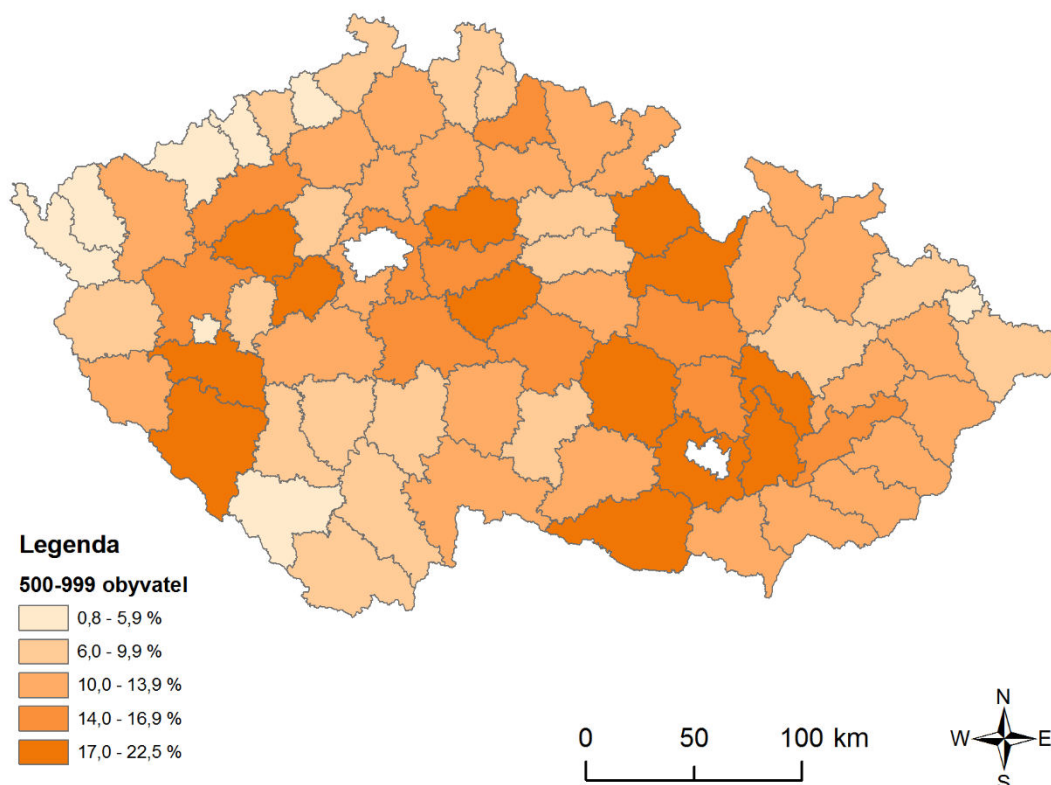

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Podíl obyvatelstva, které žije v obcích od 200 do 499 obyvatel je celkově vyšší a zastoupený téměř ve všech okresech až na Karvinou a Ostravu-město. Výsledky jsou podobné jako u obcí do 199 obyvatel. Okresů s největším podílem však přibylo, jedná se o Znojmo, Třebíč, Žďár nad Sázavou, Chrudim, Kutná Hora, Příbram, Rakovník, Tachov, Plzeň-Jih, Strakonice, Prachatice a Jičín. Oblasti, ve kterých se tyto zmíněné okresy nacházejí, jsou však stejné, tedy zejména Vysočina a jihozápadní Čechy. Nejnižší podíl je opět v Moravskoslezském kraji a v severozápadních Čechách. Vysoké hodnoty tohoto ukazatele opět výrazně ukazují na ruralitu oblasti.

Obr. 8

Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích od 500 do 999 obyvatel v roce 2011

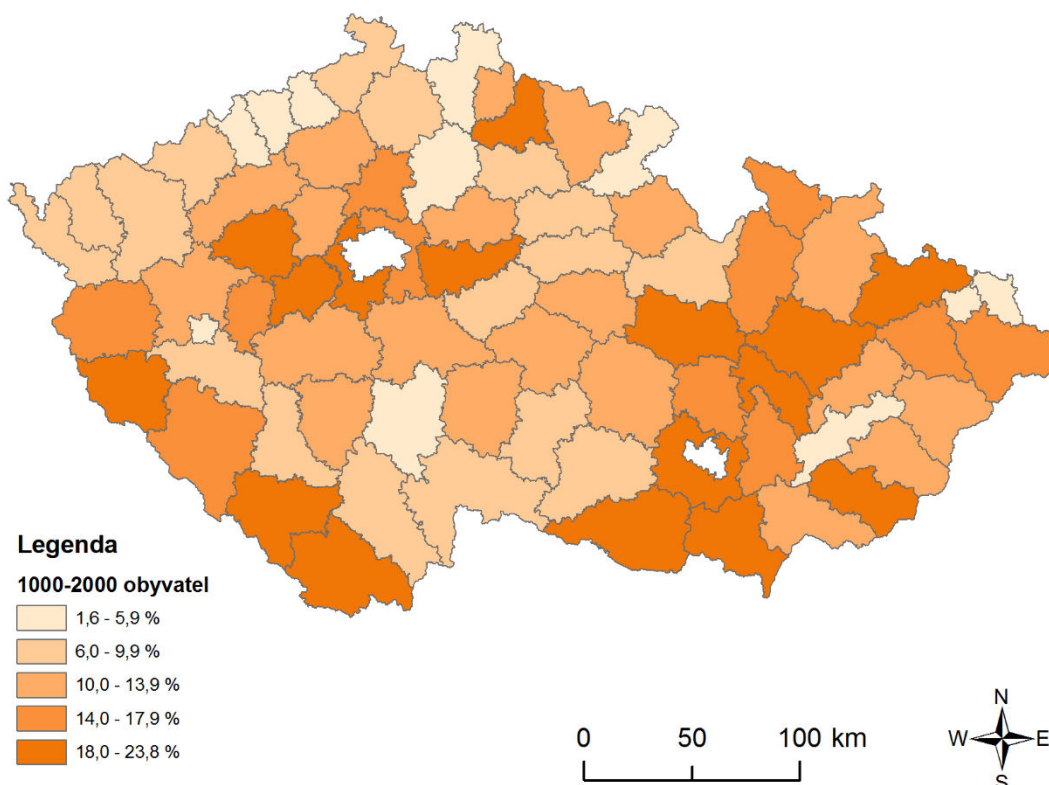

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Tento kartogram představující podíl obyvatel žijících v obcích od 500 do 999 obyvatel se od dvou předchozích výrazněji liší. Nejvíce se tento jev vyskytuje na jihu a středě Moravy, neboť vesnice jsou na Moravě větší (Láznička 1956). Konkrétně se jedná o okresy Znojmo, Brno-venkov, Vyškov, Prostějov a Žďár nad Sázavou, dále v okresech Ústí nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou, Nymburk, Kutná Hora, Beroun, Rakovník, Plzeň-jih a Klatovy. Celkově je hodně obyvatel, kteří žijí v obcích, které spadají do této velikostní kategorie v západních, středních a východních Čechách a na Moravě. Naopak nejméně ve Slezsku a na severozápadě Čech. Vysoké hodnoty tohoto ukazatele opět výrazně ukazují na ruralitu oblasti.

Obr. 9

Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích od 1000 do 2000 obyvatel v roce 2011

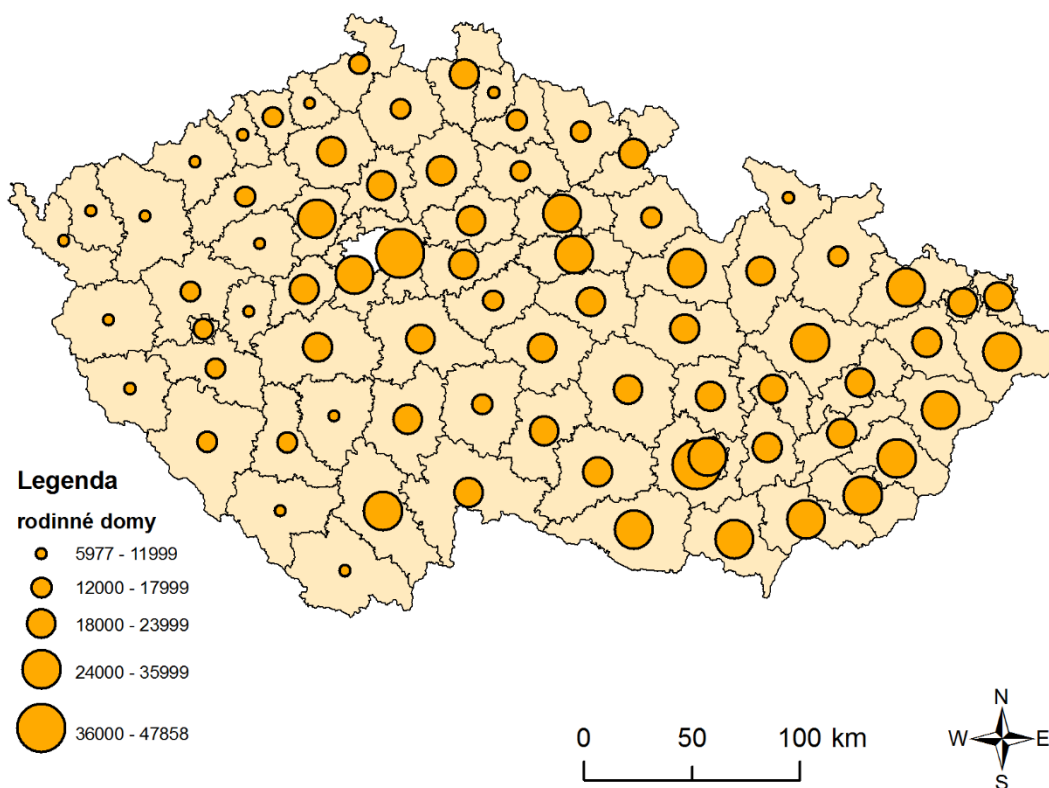

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Největší podíl obyvatel, kteří žijí v obcích o velikosti 1000 až 2000 obyvatel je na převážně na Moravě, ve středních a jihozápadních Čechách. Dalo by se říci, že se jedná o tytéž lokality, jako tomu bylo u předchozích kartogramů. Nejvíce obyvatel, kteří žijí obecně v obcích do 2000 obyvatel, se nachází na jižní a střední Moravě (opět typické venkovské osídlení na Moravě představují větší vesnice (Láznička 1956), ve středu, jihozápadě a také i východě Čech. Naopak nejméně takových obyvatel najdeme v okresech s velkými městy, a dále v průmyslových oblastech Česka. Tento ukazatel může sloužit jako nástroj k určení městských a venkovských oblastí. Lze tedy říci, že okresy, ve kterých byl podíl obcí o velikosti do 2000 obyvatel více zastoupen, budou mít spíše venkovský charakter a naopak tam, kde byl tento jev minimální lze hovořit o městských okresech.

Obr. 10

Počet rodinných domů v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

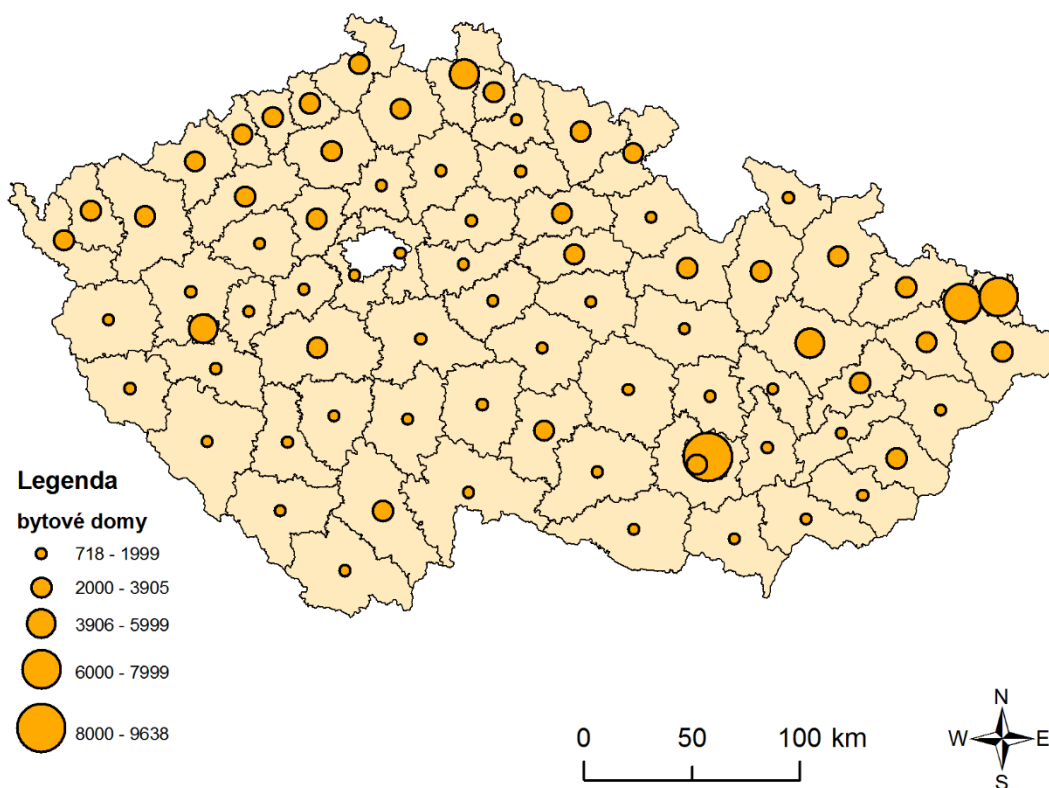

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Obecně je největší počet rodinných domů v okolí velkých krajských měst, jako je Praha, Brno, Hradec Králové, Pardubice a České Budějovice. Tento fakt vysvětlují tím, že v posledních letech se nejvíce v sídelních změnách projevuje suburbanizace, vznikají kolem velkých měst satelitní městečka, která jsou plná rodinných domů. Dále se vysoký počet rodinných domů vyskytuje v oblasti jižní a střední Moravy a východního Slezska. Konkrétně mám na mysli okresy Znojmo, Břeclav, Hodonín, Uherské Hradiště, Zlín, Vsetín, Frýdek-Místek, Opava a Olomouc. Naopak nejméně rodinných domů se nachází na Liberecku, Ústecku, Karlovarsku, Plzeňsku a na jihu Čech. Jedná se především o průmyslové oblasti nebo o celkově řidče osídlené oblasti.

Obr. 11

Počet bytových domů v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

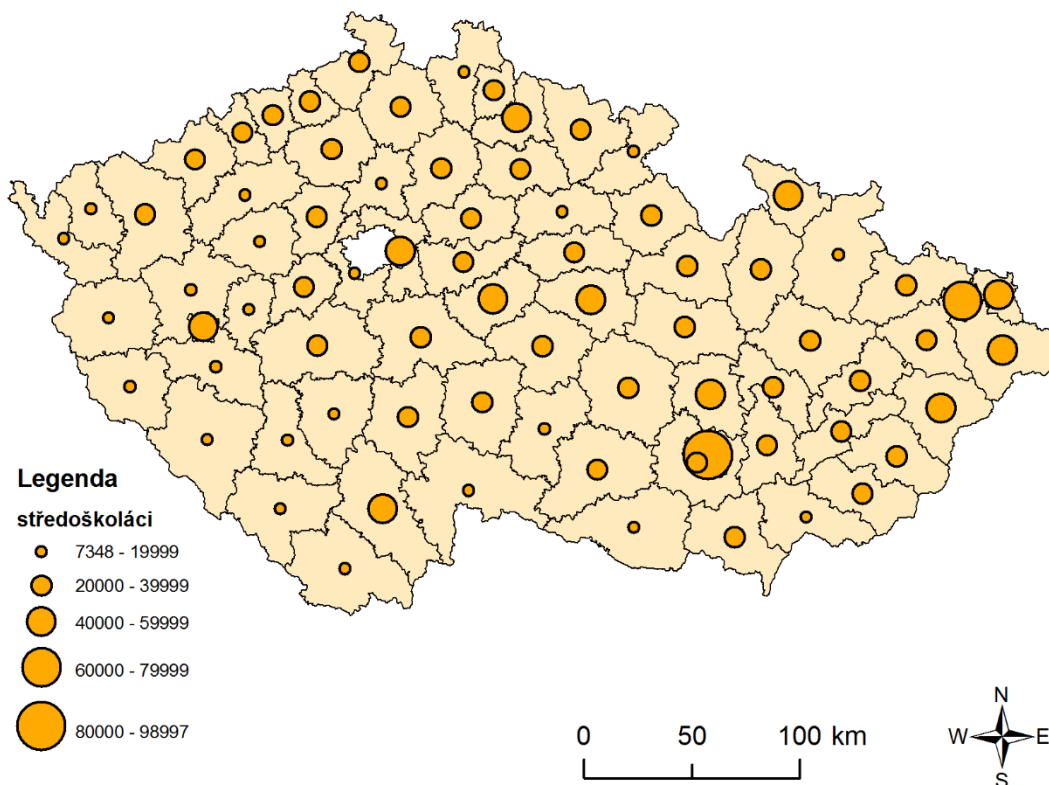

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Tento kartodiagram je téměř přesným opakem toho předchozího. Vysoký počet bytových domů je v Brně, Ostravě a Karviné. Dále na Karlovarsku, Ústecku a Liberecku. V hojném zastoupení se bytové domy vyskytují také v okresech, ve kterých se nacházejí krajská města. Nejmenší podíl bytových domů je právě povětšinou v oblastech, kde je vysoký počet domů rodinných. V západních a jižních Čechách a na Vysočině je průměrný počet obou dvou typů domů. Není možné jednoznačně prohlásit, že tam kde je hojný počet rodinných domů, je venkov, a to i zejména kvůli již zmíněným satelitním městečkům a kvůli atraktivitě bydlení v dosahu velkého města. Ale lze říci, že tam kde je vysoký počet bytových domů, jedná se o region s městským charakterem.

Obr. 12

Počet obyvatel se středoškolským vzděláním zakončeným maturitou v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

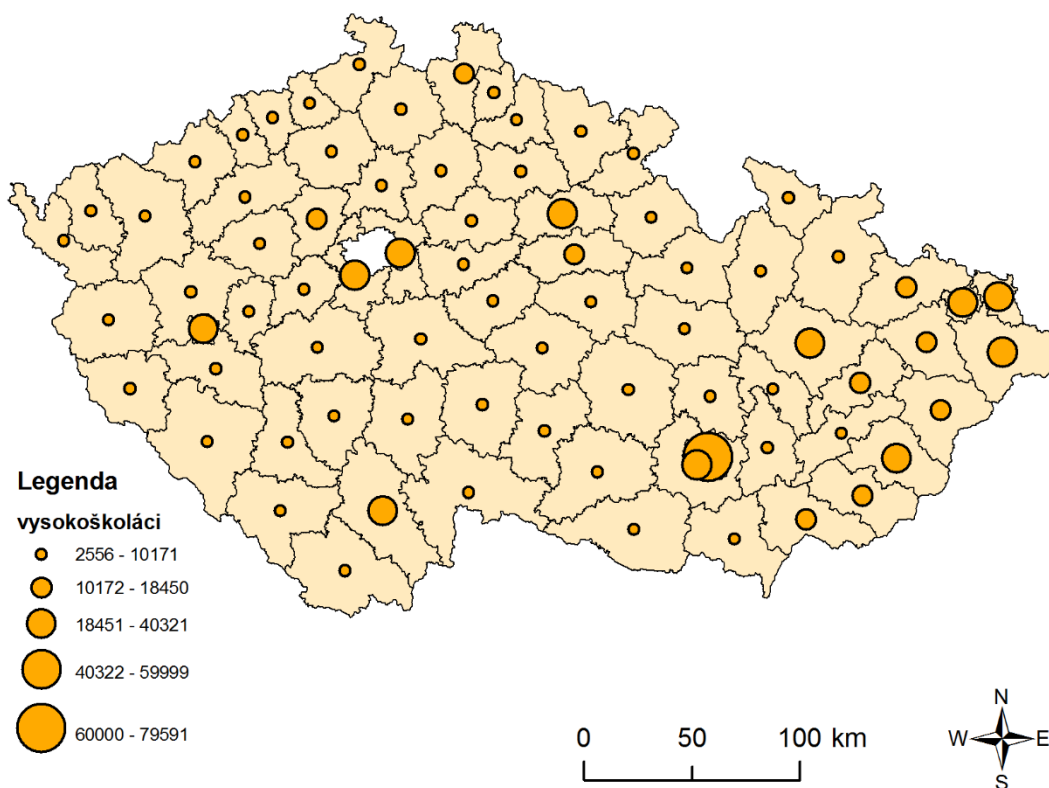

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Z tohoto kartodiagramu je zřejmé, že největší počet středoškolsky vzdělaných osob je v okresech Brno-město a Ostrava-města. Tento fakt lze vysvětlit také tím, že se jedná o nejlidnatější okresy. Dále je vysoký počet obyvatel se středoškolským vzděláním v okresech Plzeň-město, Praha-východ, České Budějovice, Semily, Kutná Hora, Chrudim, Jeseník, Blansko, Karviná, Frýdek-Místek a Vsetín. Ve zbylých okresech je počet středoškolsky vzdělaných obyvatel do 40 000, což by mohlo naznačovat spíše venkovskému charakteru těchto okresů.

Obr. 13

Počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

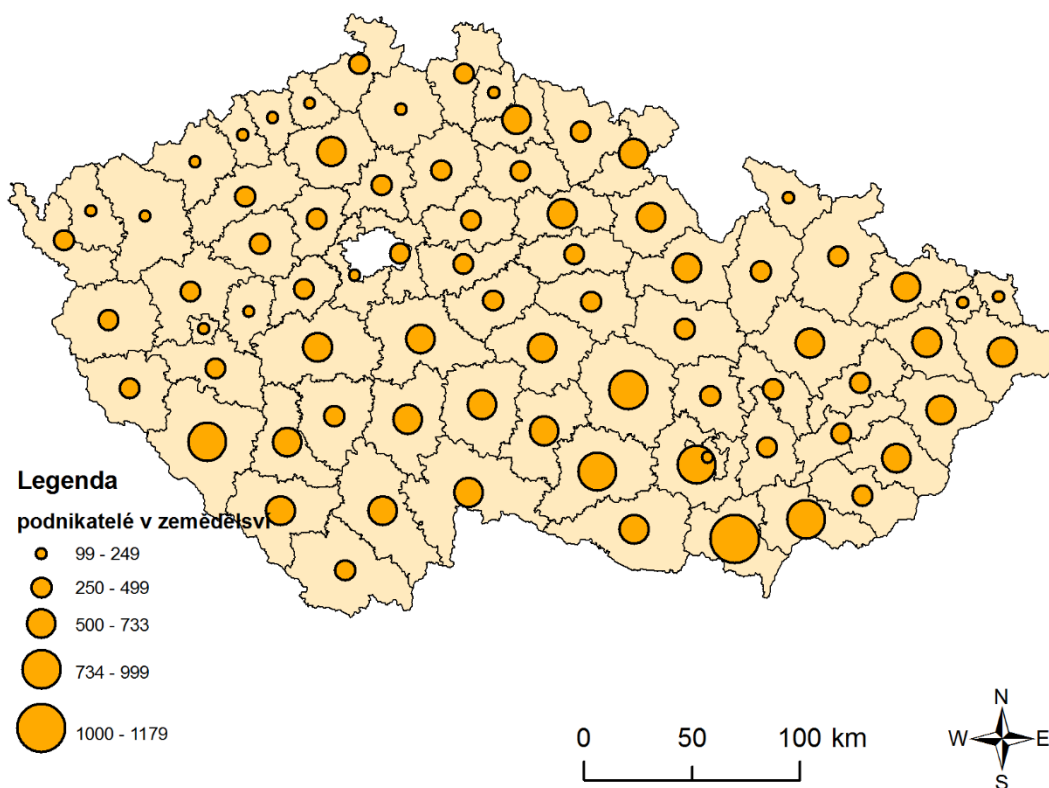

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Zcela největší počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je v okrese Brno-město. Dále v okresech Plzeň-město, Praha-západ, Praha-východ, Hradec Králové, České Budějovice, Olomouc, Zlín, Ostrava-město, Frýdek-Místek a Karviná. Vyjma posledních dvou zmíněných se jedná o krajská města, tudíž se tento výsledek dal očekávat a lze říci, že se jedná o městské okresy. Ve zbylém území České republiky je počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním velmi podobný.

Obr. 14

Počet fyzických osob podnikajících v zemědělství v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

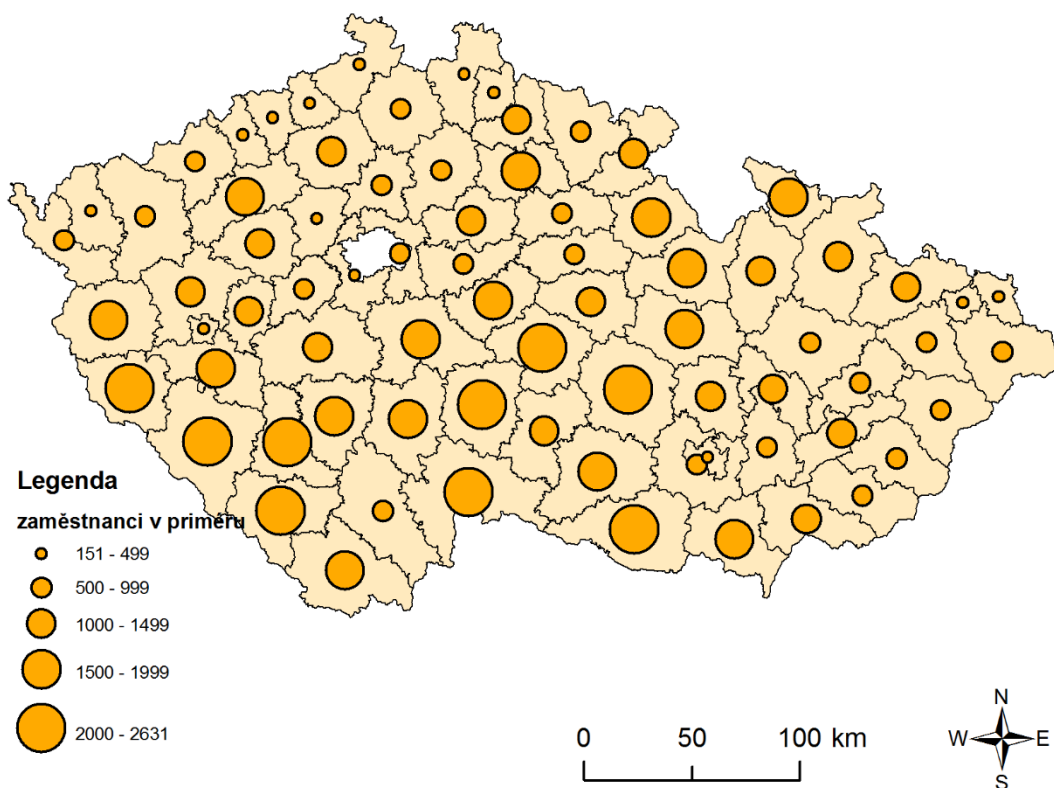

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Z toho kartodiagramu je patrné, že fyzických osob podnikajících v zemědělství je nejméně na Ústecku, v Karviné, Ostravě, Brně a Plzni. Tento fakt není překvapující, jelikož se jedná o největší města naší země a o oblasti, ve kterých jednoznačně dominuje průmysl a těžební činnost. Naopak zcela největší počet podnikatelů v zemědělství je v okrese Břeclav a celkově na celé jižní a jihovýchodní Moravě. Dále v oblasti kraje Vysočina a jižních a východních Čechách.

Obr. 15

Počet zaměstnanců v primárním sektoru v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

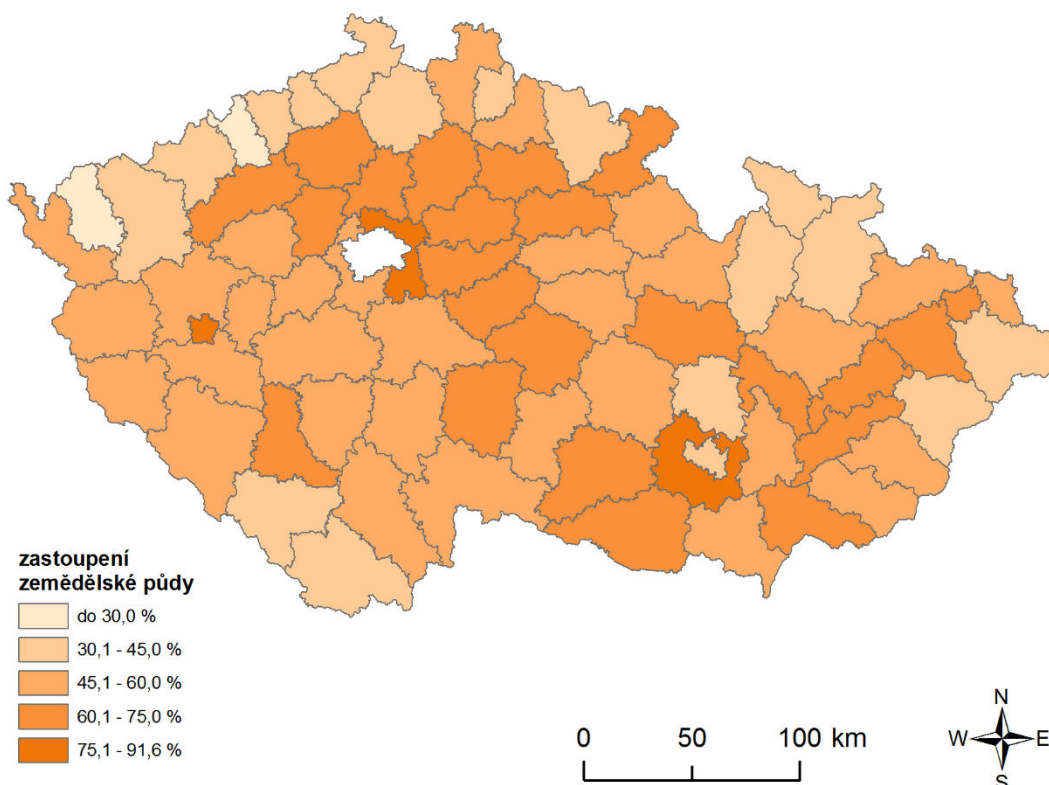

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Nejvíce osob zaměstnaných v primárním sektoru, tedy zemědělství, lesnictví a rybářství se nachází v souvislém pásu, který vede od Plzeňského kraje, přes Jihočeský, dále přes Vysočinu až do Pardubického kraje. Naopak na jihu a jihovýchodě Moravy není počet těchto obyvatel nijak zvlášť vysoký. Domnívám se, že je to dáno tím, že v těchto zemědělských oblastech převládají samostatní zemědělci, tento fakt lze vyzpozorovat z předchozího kartodiagramu, kde podnikatelé v zemědělství právě v tomto regionu dominují. Dále je vysoký počet zaměstnanců v priméru v okresech Louny, Litoměřice a Jeseník. Opakem jsou okresy na Karlovarsku, Ústecku, Liberecku a Ostravsku.

Obr. 16

Podíl zemědělské půdy v jednotlivých okresech v roce 2011

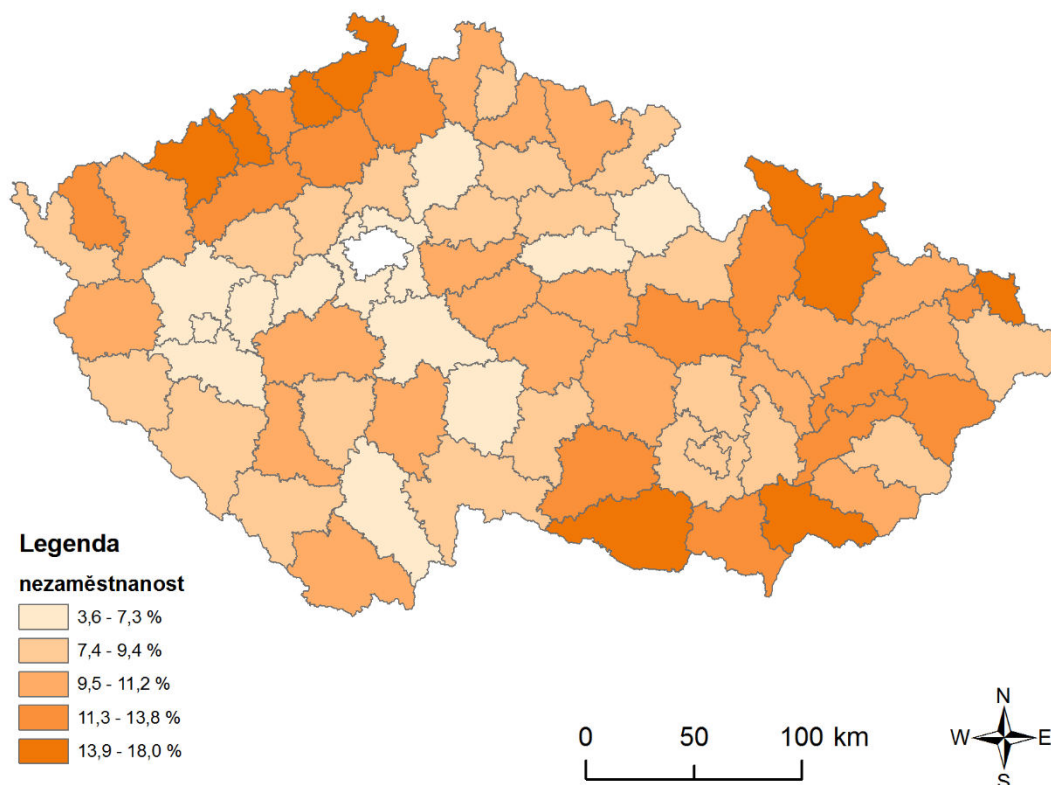

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Největší podíl zemědělské půdy je v okresech Brno-venkov a Praha-východ a Plzeň-město, což je pro mě překvapující výsledek. Všechny tři zmíněné okresy bych zařadila do okresů s městským charakterem. Dále se vysoký podíl zemědělské půdy vyskytuje v Polabí a Posázaví a v okresech Třebíč, Znojmo, Hodonín, Prostějov, Přerov, Kroměříž a Svitavy. Tento ukazatel je stěžejní pro určení rurálních oblastí a prolíná se s předchozími dvěma ukazateli, u kterých výsledný kartodiagram vyšel podobně. Nejméně zemědělské půdy je zejména v horských oblastech, jako je krušnohorská oblast, oblast Krkonoš a Hrubého Jeseníku. Podkrušnohorská oblast je vysoce průmyslová, nelze tu tedy hovořit o oblastech tradičního venkova, ale u zbylých dvou oblastí, je přítomnost nízkého podílu zemědělské půdy dána především reliéfem.

Obr. 17

Míra nezaměstnanosti v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

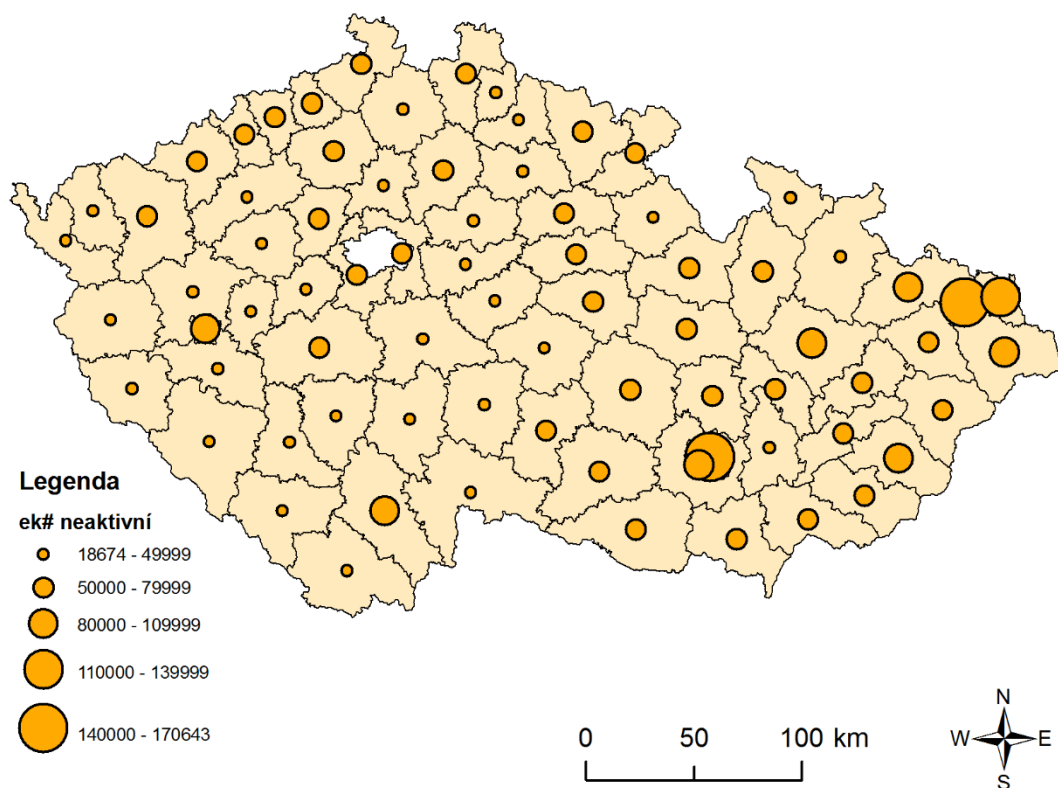

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Míra nezaměstnanosti je nejvyšší v průmyslových okresech, jako jsou Chomutov, Most, Ústí nad Labem, Děčín a Karviná, dále v okresech Znojmo, Hodonín, Bruntál a Jeseník. O posledních čtyřech zmíněných okresech lze říci, že mají rurální charakter. Obecně tento kartogram znázorňuje, že kromě Ústeckého kraje je v celých Čechách relativně nízká míra nezaměstnanosti. Na Moravě je situace horší, zejména na jihu a v Olomouckém kraji a ve Slezsku je nezaměstnanost nejvyšší. Podle tohoto ukazatele nelze jednoznačně určit povahu okresu z hlediska venkovskosti nebo městskosti. Do své práce jsem ho však zařadila na základě použitých zdrojů.

Obr. 18

Počet ekonomicky neaktivních obyvatel v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Počet ekonomicky neaktivních obyvatel je nejvyšší v okresech Brno-město a Ostrava-město, což souvisí s vysokým počtem obyvatel v těchto okresech. Dále je pak vysoký počet ekonomicky neaktivních v okresech Plzeň-město, České Budějovice, Olomouc, Opava, Karviná, Frýdek-Místek a Zlín, což jsou také lidnaté okresy. Dalšími oblastmi s vysokým počtem ekonomicky neaktivních obyvatel jsou severozápadní Čechy, východní Čechy a téměř celá Morava a Slezsko. Naopak nejmenší podíl těchto obyvatel je středních, jižních a západních Čechách.

Shromážděná data z Českého statistického úřadu jsem dále použila pro analýzu ve statistickém programu STATISTICA. Nejprve jsem vytvořila základní popisné statistiky, kterými jsou průměr, minimum, maximum, směrodatná odchylka a šikmost. Zkoumáno bylo 76 okresů, vynechala jsem Prahu. U každého ukazatele je již zmiňovaná popisná statistika. Hodnoty jsou přepočítané na standardizované hodnoty, tedy každá hodnota je vydělaná maximální hodnotou, kvůli různorodosti použitých statistických a ekonomických ukazatelů. Hodnoty se pohybují v intervalu od 0 do 1, z téhož důvodu je u všech ukazatelů maximální hodnota 1 (tabulka 11).

Tab. 11 Popisné statistiky jednotlivých ukazatelů

Proměnná	Popisné statistiky (finální tabulka)					
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.	Šikmost
hustota	76	0,099631	0,022550	1,000000	0,138743	4,78382
0-14 let	76	0,778770	0,709845	1,000000	0,047556	2,47231
65+ let	76	0,878655	0,708995	1,000000	0,061850	- 0,52959
přistěhovalí	76	0,295457	0,125000	1,000000	0,150080	2,83627
vystěhovalí	76	0,530702	0,300412	1,000000	0,150754	1,16222
nezaměstnanost	76	0,562912	0,199221	1,000000	0,159735	0,38838
rodinné domy	76	0,907500	0,000000	1,000000	0,127176	- 5,15115
obytné domy	76	0,331122	0,124436	1,000000	0,188184	1,51713
podnikatelé v zemědělství	76	0,390178	0,083969	1,000000	0,188906	0,84569
do 199 obyv.	76	0,247559	0,000000	1,000000	0,247915	1,13319
200-499 obyv.	76	0,496178	0,000000	1,000000	0,282234	- 0,11076
500-999 obyv.	76	0,508348	0,000000	1,000000	0,222964	- 0,25007
1000-2000 obyv.	76	0,507325	0,000000	1,000000	0,254729	0,13922
zaměstnanci v priméru	76	0,436668	0,057424	1,000000	0,236019	0,27236
středoškoláci	76	0,717800	0,367567	1,000000	0,158183	- 0,34509
vysokoškoláci	76	0,868889	0,728438	1,000000	0,059097	- 0,07246
ek. neaktivní	76	0,417296	0,221954	1,000000	0,127194	2,20474
zemědělská půda	76	0,947442	0,872269	1,000000	0,033992	-

						0,39487
--	--	--	--	--	--	---------

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

Dalšími popisnými statistikami, znázorněnými v tabulce 12, jsou směrodatná chyba šikmosti, špičatost a směrodatná chyba špičatosti. Opět každá ze zmíněných statistik popisuje každý v použitých ukazatelů.

Tab. 12 Popisné statistiky jednotlivých ukazatelů

Proměnná	Popisné statistiky (finální tabulka)		
	Sm.chyba Šikmost	Špičatost	Sm.chyba Špičatost
hustota	0,275637	26,13950	0,544804
0-14 let	0,275637	9,74770	0,544804
65+ let	0,275637	0,67390	0,544804
přistěhovalí	0,275637	11,05384	0,544804
vystěhovalí	0,275637	1,73006	0,544804
nezaměstnanost	0,275637	0,14269	0,544804
rodinné domy	0,275637	34,72511	0,544804
obytné domy	0,275637	1,70372	0,544804
podnikatelé v zemědělsví	0,275637	0,85584	0,544804
do 199 obyv.	0,275637	0,41662	0,544804
200-499 obyv.	0,275637	-1,08499	0,544804
500-999 obyv.	0,275637	-0,27536	0,544804
1000-2000 obyv.	0,275637	-0,84406	0,544804
zaměstnanci v priméru	0,275637	-0,75386	0,544804
středoškoláci	0,275637	-0,80406	0,544804
vysokoškoláci	0,275637	-0,44370	0,544804
ek. neaktivní	0,275637	6,92783	0,544804
zemědělská půda	0,275637	-0,86533	0,544804

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

Klasifikaci okresů do typů jsem provedla v programu STATISTICA pomocí metody shluková analýza. Tato metoda mi okresy rozdělila do 5 shluků podle jejich vzájemné největší podobnosti. Na základě předchozích výsledků (viz tabulky a mapy) určím, které ze vzniklých shluků mají spíše venkovský nebo městský charakter.

Tab. 13 Průměry shluků

Proměnná	Prům. shluků (finální tabulka)				
	Shluk čís.1	Shluk čís.2	Shluk čís.3	Shluk čís.4	Shluk čís.5
hustota	0,077687	0,087414	0,044362	0,241699	0,044302
0-14 let	0,756107	0,814335	0,758361	0,776857	0,774899
65+ let	0,875661	0,865667	0,920154	0,862787	0,881834
přistěhovalí	0,191041	0,423012	0,242163	0,293822	0,283046
vystěhovalí	0,394474	0,602881	0,481107	0,639232	0,504344
nezaměstnanost	0,647587	0,483089	0,517124	0,665665	0,519230
rodinné domy	0,939784	0,955963	0,959368	0,739033	0,942620
obytné domy	0,277468	0,235642	0,225382	0,658871	0,259826
podnikatelé v zemědělství	0,491798	0,406500	0,517002	0,176811	0,395118
do 199 obyv.	0,055378	0,157408	0,680036	0,049673	0,387800
200-499 obyv.	0,243680	0,572713	0,754386	0,159330	0,738944
500-999 obyv.	0,460873	0,634506	0,588283	0,226074	0,605494
1000-2000 obyv.	0,631398	0,536919	0,364018	0,203087	0,722339
zaměstnanci v priméru	0,394595	0,348046	0,727561	0,144239	0,623936
středoškoláci	0,675560	0,857359	0,812484	0,536824	0,704047
vysokoškoláci	0,852556	0,906824	0,880669	0,839340	0,861082
ek. neaktivní	0,439095	0,468027	0,386388	0,418745	0,367292
zemědělská půda	0,964905	0,933041	0,971496	0,920674	0,955869

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

Tab. 14 Euklidovské vzdálenosti mezi jednotlivými shluky

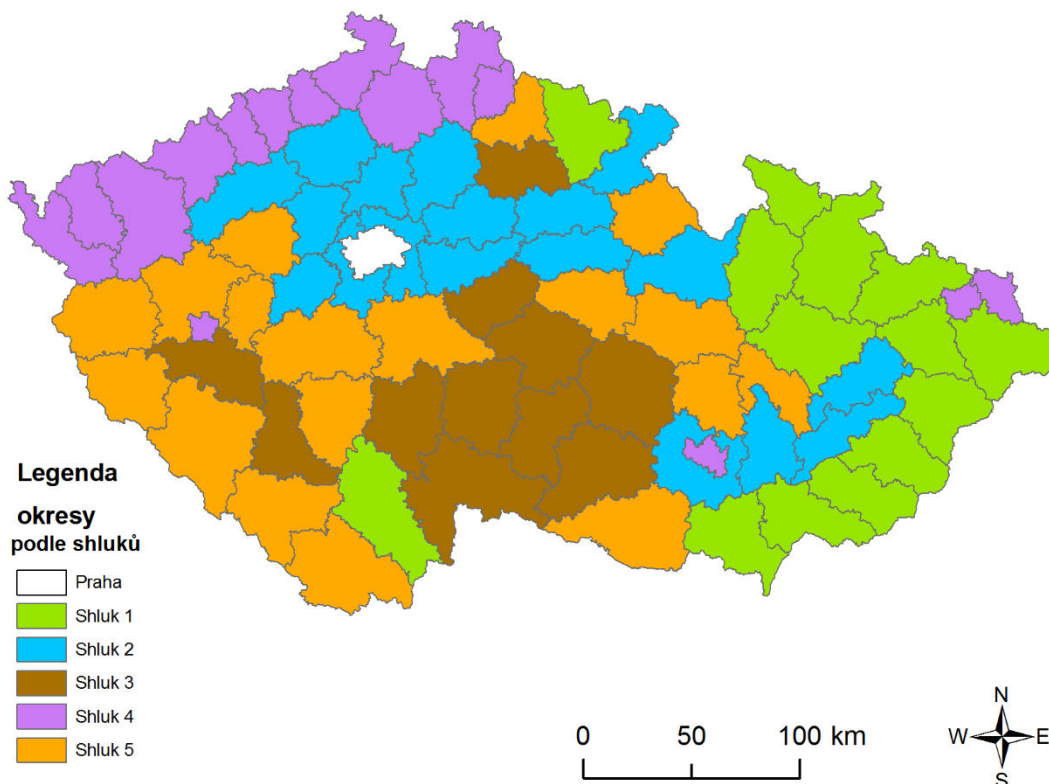
Shluk číslo	Euklidovské vzdálenosti mezi shluky (finální tabulka)				
	čís.1	čís.2	čís.3	čís.4	čís.5
čís.1	0,000000	0,018608	0,050330	0,039638	0,027327
čís.2	0,136410	0,000000	0,031224	0,053759	0,014638
čís.3	0,224343	0,176702	0,000000	0,098591	0,014339
čís.4	0,199092	0,231861	0,313992	0,000000	0,080762
čís.5	0,165308	0,120989	0,119745	0,284187	0,000000

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

Pro vizuální představu jsem vytvořila kartogram, který znázorňuje, do kterého shluku každý okres patří.

Obr. 19

Rozdělení okresů spadajících do jednotlivých shluků vzniklých shlukovou analýzou

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu ArcGIS

Tab. 15 Členy shluku číslo 1

Členy shluku číslo 1 a vzdálenosti od příslušného středu shluku Shluk obsahuje 14 příp.	
Okres	Vzdálenost
České Budějovice	0,114753
Trutnov	0,082736
Břeclav	0,176052
Hodonín	0,116877
Jeseník	0,141514
Olomouc	0,074118
Šumperk	0,059550
Uherské Hradiště	0,079546
Vsetín	0,075052
Zlín	0,081827
Bruntál	0,152413
Frýdek-Místek	0,095956
Nový Jičín	0,075331
Opava	0,080954

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

Tento shluk okresů bych zhodnotila jako okresy s nejvíce venkovským charakterem. Jedná se totiž zejména o oblast Moravy, ponejvíce jižní Moravy a oblasti zvané Haná. Tato oblast je charakteristická rozšířeným zemědělstvím. Tento fakt je daný příznivými přírodními podmínkami, tj. rozsáhlými nížinami s úrodnou půdou. Tento region je také charakteristický, pro oblast tradičního venkova, tedy oblast, kde například v malých obcích převládají venkovská stavení a dodržují se více národní i místní tradice a zvyky. Jižní Morava je také známa rozšířeným vinařstvím. Dalšími okresy spadajícími do tohoto shluku jsou okresy, které se nacházejí v horských oblastech. I o těchto okresech lze hovořit jako o převážně venkovských. Posledním, dosud nezmíněným okresem je okres České Budějovice, který kromě samotného města vykazuje venkovský charakter (Kubeš, Kraft 2011)

Tab. 16 Členy shluku číslo 2

Členy shluku číslo 2 (finální tabulka) a vzdálenosti od příslušného středu shluku Shluk obsahuje 18 příp.	
Okres	Vzdálenost
Beroun	0,114602
Kladno	0,075351
Kolín	0,095484
Mělník	0,102520
Mladá Boleslav	0,124348
Nymburk	0,072829
Praha-východ	0,209431
Praha-západ	0,251996
Litoměřice	0,099910
Louny	0,105813
Hradec Králové	0,113569
Náchod	0,116120
Pardubice	0,098618
Ústí nad Orlicí	0,125470
Brno-venkov	0,146998
Vyškov	0,115104
Přerov	0,099667
Kroměříž	0,116656

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

Tento shluk představuje okresy v okolí velkých krajských měst. Zejména se jedná o okresy Středočeského kraje, tedy v okolí Prahy. Dále se jedná o okresy v okolí Brna, Zlína, Hradce Králové a Pardubic. Tyto okresy nemají typicky venkovský charakter. Mají spíše charakter suburbálních zón. Jejich poloha je atraktivní z důvodu blízkosti krajského města. Ač tyto okresy mohou mít významnou zemědělskou funkci, převládá i ve venkovských sídlech městský způsob života a ekonomická aktivita obyvatel je výrazně spjata s městy (Ouředníček, Špalková, Novák 2013). V tomto shluku jsou také Louny a Litoměřice, které jsou známé svoji zemědělskou produkcí, Louny zejména kvůli pěstování chmele a Litoměřice jako vinařská oblast Čech.

Tab. 17 Členy shluku číslo 3

Členy shluku číslo 3 a vzdálenosti od příslušného středu shluku Shluk obsahuje 11 příp.	
Okres	Vzdálenost
Kutná Hora	0,098461
Jindřichův Hradec	0,088398
Strakonice	0,078460
Tábor	0,089080
Plzeň-jih	0,118795
Jičín	0,074840
Havlíčkův Brod	0,067519
Jihlava	0,097581
Pelhřimov	0,118669
Třebíč	0,111162
Žďár nad Sázavou	0,103231

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

V tomto shluku jsou okresy značně venkovského charakteru. Jedná se totiž o okresy kraje Vysočina a okresy v jižních Čechách. Tyto oblasti jsou spjaté se zemědělstvím a rybolovem. Na Vysočině je také vysoký podíl obyvatel, kteří žijí v obcích do 199 obyvatel, což také vypovídá o rurálním charakteru. Dále se v tomto shluku objevují okresy Kutná Hora, Plzeň-jih a Jičín. Ve vybraných ukazatelích se nejvíce podobají ostatním okresům z tohoto shluku, tudíž i o těchto okresech lze hovořit jako o spíše venkovských.

Tab. 18 Členy shluku číslo 4

Členy shluku číslo 4 (finální tabulka) a vzdálenosti od příslušného středu shluku Shluk obsahuje 15 příp.	
Okres	Vzdálenost
Plzeň-město	0,220524
Cheb	0,094128
Karlovy Vary	0,099759
Sokolov	0,105191
Děčín	0,100093
Chomutov	0,082048
Most	0,124328
Teplice	0,060152
Ústí nad Labem	0,056258
Česká Lípa	0,118840
Jablonec nad Nisou	0,101778
Liberec	0,096732
Brno-město	0,262726
Karviná	0,109625
Ostrava-město	0,124907

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

Skupinu okresů v tomto shluku označuji jako nejvíce městskou. Jelikož vzniklý shluk okresů obsahuje okresy s velkými městy, jako jsou Brno a Plzeň. Okresy z tohoto shluku tvoří jakýsi pás táhnoucí se od západu přes severozápad až na samotný sever českého území. Tuto oblast České republiky lze považovat za ryze průmyslovou. A to zejména z toho důvodu, že zde probíhala a na některých místech stále probíhá těžba různých surovin, např. hnědého uhlí nebo kaolinu. V okresech nacházejících se na severu země je vysoce rozšířený průmysl textilní a chemický. V celém tomto shluku převažuje, resp. dominuje městský způsob života, proto zcela jednoznačně mohu konstatovat, že tyto okresy mají městský charakter.

Tab. 19 Členy shluku číslo 5

Členy shluku číslo 5 (finální tabulka) a vzdálenosti od příslušného středu shluku Shluk obsahuje 18 příp.	
Okres	Vzdálenost
Benešov	0,078923
Příbram	0,084031
Rakovník	0,136021
Český Krumlov	0,139039
Písek	0,088051
Prachatice	0,155091
Domažlice	0,116988
Klatovy	0,134959
Plzeň-sever	0,076411
Rokycany	0,115429
Tachov	0,098698
Semily	0,106161
Rychnov nad Kněžnou	0,078924
Chrudim	0,078904
Svitavy	0,065247
Blansko	0,081785
Znojmo	0,129649
Prostějov	0,122783

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011) v programu STATISTICA

V tomto shluku nemají okresy vyloženě ani venkovský, ani městský charakter. Vyskytují se zde okresy, ve kterých má zemědělská půda vysoký podíl, jakými jsou například okresy Benešov a Klatovy. Dále v okresech Prachatice a Český Krumlov je vysoký počet zaměstnanců v primárním sektoru, také se v těchto okresech nachází vysoký počet obcí do 2000 obyvatel. Můžeme tedy tento shluk označit tak, že obsahuje okresy s převážně venkovským charakterem.

Diskuse

Základem pro moji práci byly odborné práce jiných autorů. Nápomocné mi byly zejména ve výběru statistických a ekonomických ukazatelů. Prieto-Lara – Ocaña-Riola (2009) vytvořili složený index IRAP ve Španělsku. Podle těchto autorů jsem do své práce zařadila ukazatele typu: podíl dětí mladších 14 let, podíl osob starších 65 let, ekonomicky neaktivní obyvatelstvo a počet osob pracujících v zemědělství. Právě poslední ukazatel se v jiných výzkumech neobjevuje. Já jsem do své práce ještě navíc zařadila ukazatele, které s posledním uvedeným úzce souvisí. Mám na mysli počet podnikatelů v zemědělství a podíl zemědělské půdy. Jelikož jsem si jako jednotky zkoumání vybrala poměrně velké a heterogenní regiony, tedy okresy České republiky, zvolila jsem právě tyto ukazatele, o kterých se domnívám, že jsou pro vymezení rurálních oblastí důležité. Domnívám se také, že dopomohly k méně zkresleným výsledkům, než kdybych použila pouze demografické a ekonomické ukazatele. Lukić (2013) vytvořil na základě shromážděných dat shlukovou analýzu, která mu území rozdělila do 7 shluků na základě maximální podobnosti a zároveň také maximální nepodobnosti mezi nimi. Také jsem tuto metodu ve své práci použila, abych mohla lépe u každého z okresů určit stupeň rurality. V mém případě vzniklo 5 shluků, z toho první shluk obsahuje okresy s nejvyšším stupněm rurality, druhý a třetí shluk zahrnuje okresy, ve kterých převládá venkovský charakter nad městským, čtvrtý shluk obsahuje okresy, jež jsou ryze městské, a poslední pátý shluk představuje okresy v okolí velkých měst, které výrazněji nepředstavují ani městské, ani venkovské regiony. Dále pro mě byla velkou inspirací práce Perlína a kol. (2010), který svoji práci založil také na veřejně dostupných statistických ukazatelích. Z ukazatelů, které byly použity v této práci jsem si vybrala migrační saldo respektive počet přistěhovalých a vystěhovalých osob v daném okresu a míru nezaměstnanosti v daných okresech. Perlín a kol. (2010) zkoumal spíše typy venkova, jež se vyskytují na území České republiky, než stupeň rurality, kterým se zabývám já. Autoři také provedly shlukovou analýzu, pomocí které vzniklo 5 rozsáhlých shluků, dále byla autory provedena komponentní analýza, jež zredukoval proměnné na 4 hlavní komponenty, se kterými dále autoři pracovali, aby dospěli k závěrům. Podstatným závěrem Perlína a kol. (2010) je, že v Čechách jsou typy venkova různorodější než na Moravě a Slezsku, a že každá z těchto částí České republiky má své vlastní charakteristické

typy venkova. Já jsem dospěla k názoru, že okresy s největším stupněm rurality se nacházejí na území jižní a jihovýchodní Moravy.

Závěr

Cílem této práce bylo vymezit venkovské oblasti České republiky a u jednotlivých okresů určit stupeň rurality. Na základě použité literatury jsem vybrala 18 ukazatelů, které hodnotí ruralitu a následně jsem provedla shlukovou analýzu. Tímto způsobem jsem došla k následujícím výsledkům. Oblasti s nejvyšším stupněm rurality se vyskytují na území Moravy, zejména jižní část, oblast zvaná Haná a oblast Hrubého Jeseníku. Tento region disponuje velkým podílem zemědělské půdy, vyskytuje se zde vysoký počet fyzických osob podnikajících v zemědělství a dále se zde nachází vysoký počet rodinných domů. O tomto regionu lze také hovořit jako o tradičním venkovu. Do shluku, resp. oblasti, která se značí nejvyšším stupněm rurality, také patří okresy Olomouc a České Budějovice, jež obsahují velká krajská města. Tyto okresy jsou ryze venkovské, avšak krajská města se od zbylého území okresu odlišují. Dalšími oblastmi s vysokým stupněm rurality jsou oblasti Polabí a Českomoravské vrchoviny. V Polabí se vyskytuje velký podíl zemědělské půdy, resp. největší v Čechách a také je zde vysoký počet rodinných domů. V oblasti Českomoravské vrchoviny žije vysoký podíl obyvatel v obcích do 199 obyvatel a také je zde vysoký počet obyvatel, kteří jsou zaměstnaní v primárním sektoru. Do této skupiny okresů patří také Vyškov, Kroměříž a Prostějov. Mezi oblastmi s městským charakterem, kde převažuje městský způsob života, patří severozápadní a severní Čechy a okresy Ostrava-město a Karviná. V těchto regionech žije nízký podíl obyvatel v obcích do 2000 obyvatel. V posledních dvou zmíněných okresech se obce do 499 obyvatel ani nevyskytují. Dále se v této oblasti s městským charakterem nachází vysoký počet bytových domů, nízký podíl zemědělské půdy, nízký počet zaměstnanců v zemědělství a nízký počet podnikatelů v zemědělství. Zbylé okresy mají jak prvky městských tak venkovských regionů a nelze je jednoznačně zařadit. Výsledkem této práce také je, že zkoumat ruralitu na úrovni okresů není nejvhodnější. Většina okresů je z přírodního i socioekonomického hlediska velmi heterogenní a tím je těžší určit jejich charakter, zároveň to může být i nepřesné. Tento výzkum správně určil regiony, jež jsou výhradně městské nebo venkovské. U zbylých okresů mohou být výsledky nejednoznačné. Tato práce má význam pro utvoření

povědomí o českém venkovu a seznámení se s významem pojmů, týkajících se této problematiky.

Cizojazyčné resumé

As a topic of my bachelor thesis I chose Differentiation of rural areas based on the index of rurality. My inspiration and pattern for this thesis were expert articles especially foreign. I divided the area of Czech Republic into smaller units. Due to availability of necessary data I chose Czech districts. From the collected data I created tables and cartograms that show the representation of a particular index in particular districts. Further on I made a cluster analysis. This analysis divided the districts into clusters based on their similarity and their mutual differences. According to the results of the cartograms and existing personal knowledge I described and characterized the clusters. The characteristic concerns whether the clusters have rural or urban character. According to final results I can state that district with the most rural character are situated predominantly in Moravia, especially in southern Moravia and area of Hrubý Jeseník. Another region with rural character is Vysočina district and southern Bohemia. I expected these results before starting my thesis, so I assume that they are reliable. However there can be some distortion or irregularity.

Použitá literatura a zdroje

- Bell, S., Pençze, Z., Nikodemus, O., Montarzino, A., Grîne, I. (2007). The Value of the Latvian rural landscape. In Roca, Z., Spek, T., Terknelli, T., Plieninger, T., Höchtl, F. (eds.), *European Landscapes and Lifestyles: The Mediterranean and Beyond*. Lisbon: Edições Universitárias Lusófonas.
- Bowler, I. (2005). Rural alternatives. In Daniels, P. (ed.), *An Introduction to Human Geography: Issues for the 21st Century*. Harlow: Prentice Hall.
- Cloke, Paul J. *The Handbook of Rural Studies*, SAGE Publications, 2006. ISBN 978-0761973324
- Garcia-Delgado, J. L. (1998). *La economía española durante el franquismo. Temas para el debate*. Retrieved June 20, 2008, from http://www.uclm.es/ab/humanidades/profesores/descarga/manuel_ortiz/economiafranquismo.pdf. In: PRIETO-LARA, Elisa, OCAÑA-RIOLA, Ricardo. *Updating Rurality Index for Small Areas in Spain*. 2009
- Halfacree, K. (1993). *Locality and social representation: Space, discourse, and alternative definitions of rural*. *J. Rural Studies*, 9(1), 23–37. In: KÛLE. CONCEPTS OF RURALITY AND URBANITY AS ANALYTICAL CATEGORIES IN MULTIDIMENSIONAL RESEARCH. 2008
- Harrington, V., O'Donoghue (1998). Rurality in England and Wales 1991: A replication and extension of the 1981 Rurality Index. *Sociologia Ruralis*, 38(2), pp. 178–203. In: KÛLE. CONCEPTS OF RURALITY AND URBANITY AS ANALYTICAL CATEGORIES IN MULTIDIMENSIONAL RESEARCH. 2008
- Hart, L. G., Larson, E. H., & Lishner, D. M. (2005). *Rural definitions for health policy and research*. *American Journal of Public Health*, 95(7), 1149–1155. DOI:10.2105/AJPH.2004.042432.
- Kubeš, J., Kraft, S. (2011). *Periferní oblasti jižních Čech a jejich sociálně populační stabilita*. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 47 (4): 805-829
- Láznička, Zdeněk (1956) *Typy venkovského osídlení v Československu*. Práce brněnské základny ČSAV, sešit 3, spis 338, ročník XXVIII
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. Oxford: Blackwell, 454 pp. In: KÛLE. CONCEPTS OF RURALITY AND URBANITY AS ANALYTICAL CATEGORIES IN MULTIDIMENSIONAL RESEARCH. 2008
- LUKASOVÁ, A., ŠARMANOVÁ, J. *Metody shlukové analýzy*. SNTL, 1985.
- LUKIĆ, Aleksandar. TOURISM, FARM DIVERSIFICATION AND PLURALITY OF RURALITY: CASE STUDY OF CROATIA. *European Countryside*. 2013, 4 · 2013 · p. 356-376. DOI: 10.2478/euco-2013-0023.

- MAJEROVÁ, V. 2005. *Český venkov 2005. Rozvoj venkovské společnosti*. PEF ČZU. Credit. Praha.
- MAPA. (2003). *Libro Blanco de la agricultura y el desarrollo rural*. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación). Retrieved June 15, 2008, from <http://www.libroblancoagricultura.com/index.asp>. In: PRIETO-LARA, Elisa, OCAÑA-RIOLA, Ricardo. Updating Rurality Index for Small Areas in Spain. 2009
- MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. 1996. *Velký sociologický slovník*. Karolinum. Praha
- MATUŠKOVÁ, Alena, ČERVENÝ, Pavel. 2003. *Cvičení ze statistických a grafických metod pro geografii*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. ISBN 80-7082-961-3.
- Novotná, M., Kopp, J. *Migrační trendy v regionu Šumava po roce 1990*. Silva Gabreta, 2010, roč. 16, č. 3, s. 187-206. ISSN: 1211-7420
- Ocaña-Riola, R., & Sánchez-Cantalejo, C. (2005). *Rurality index for small areas in Spain*. Social Indicators Research, 73, 247–266. DOI: 10.1007/s11205-004-0987
- Ouředníček, M, Špačková, P., Novák, J. (2013): *Sub Urbs: krajina, sídla, lidé*. Academia, Praha, 200 s. ISBN: 978-80-200-2226-4
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): *A Typology of Rural Space in Czechia according to its Potential for Development*. Geografie, 115, No. 2, pp. 161–187
- PRIETO-LARA, Elisa, OCAÑA-RIOLA, Ricardo. *Updating Rurality Index for Small Areas in Spain*. Springer Science+Business Media. 2010, Soc Indic Res (2010) 95:267–280. DOI: 10.1007/s11205-009-9459-0.
- The future of rural society (1988). Commission communication transmitted to the Council and to the European Parliament. COM (88) 501 final, 28 July 1988. Bulletin of the European Communities, Supplement 4/88, Available at <http://aei.pitt.edu/5214/>, [cit. 2015-03-15]
- Tjallingii, S.P. (2000). *Ecology on the edge: Landscape and ecology between town and country*. Landsc. Urban Plan., 48, 103–119.
- Tonnies, F. (1912) *Gemeinschaft und Gesellschaft. Grundbegriffe der reinen Soziologie*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 2005
- VOTRUBEC, C. 1980. *Lidská sídla, jejich typy a rozmístění ve světě*. Akademia. Praha. In: MAJEROVÁ, V. 2005. *Český venkov 2005. Rozvoj venkovské společnosti*. 2005.
- Waldorf Brigitte. *Measuring Rurality*. Incontext (online). 2007, roč. 8, č. 1, 5-8 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://www.incontext.indiana.edu/2007/january/articles/2_rurality.pdf.

Zdroje dat:

Data pro školní a studentské práce: Okresy České republiky v roce 2011. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1303-12-r_2012

Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Definitivní výsledky podle tématu. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30628&th=&vseuzemi=null&v=&vo=null&void=>

Veškerá data, na základě kterých jsou v této práci vytvořeny tabulky, kartodiagramy a kartogramy jsou staženy z internetových stránek Českého statistického úřadu, konkrétně z odkazů uvedených výše.

Seznam obrázků

Obr. 1 Hustota zalidnění v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 2 Procentuální podíl dětí do 14 let v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 3 Procentuální podíl osob starších 65 let v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 4 Procentuální podíl přistěhovalých obyvatel v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 5 Procentuální podíl vystěhovalých osob v jednotlivých okresech v roce 2011

Obr. 6 Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích do 199 obyvatel v roce 2011

Obr. 7 Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích od 200 do 499 obyvatel v roce 2011

Obr. 8 Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích od 500 do 999 obyvatel v roce 2011

Obr. 9 Procentuální podíl obyvatel žijících v obcích od 1000 do 2000 obyvatel v roce 2011

Obr. 10 Počet rodinných domů v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 11 Počet bytových domů v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 12 Počet obyvatel se středoškolským vzděláním zakončeným maturitou v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 13 Počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 14 Počet fyzických osob podnikajících v zemědělství v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 15 Počet zaměstnanců v primárním sektoru v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 16 Podíl zemědělské půdy v jednotlivých okresech v roce 2011

Obr. 17 Míra nezaměstnanosti v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 18 Počet ekonomicky neaktivních obyvatel v jednotlivých okresech ČR v roce 2011

Obr. 19 Rozdělení okresů spadajících do jednotlivých shluků vzniklých shlukovou analýzou

Seznam tabulek

Tabulky 1-10 jsou obsaženy v přílohách

Tab. 11 Popisné statistiky jednotlivých ukazatelů

Tab. 12 Popisné statistiky jednotlivých ukazatelů

Tab. 13 Průměry shluků

Tab. 14 Euklidovské vzdálenosti mezi jednotlivými shluky

Tab. 15 Členy shluku číslo 1

Tab. 16 Členy shluku číslo 2

Tab. 17 Členy shluku číslo 3

Tab. 18 Členy shluku číslo 4

Tab. 19 Členy shluku číslo 5

Seznam příloh

Tab. 1 Vybrané demografické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 2 Standardizované vybrané demografické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 3 Vybrané ukazatele sídelní struktury za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 4 Standardizované vybrané ukazatele sídelní struktury za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 5 Vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 6 Standardizované vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 7 Vybrané ekonomické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 8 Standardizované vybrané ekonomické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 9 Vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Tab. 10 Standardizované vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Přílohy

Tab. 1

Vybrané demografické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	hustota zalidnění	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let	Podíl obyvatel ve věku 65+ let	Přistěhovalí na 1000 obyvatel	Vystěhovalí na 1000 obyvatel
Benešov	64,31	15,3	16,8	15,8	11,5
Beroun	128,23	16,2	16,4	24	11,5
Kladno	219,79	15,5	16,5	18,5	13,6
Kolín	129,16	15,4	17	21,1	15,4
Kutná Hora	80,88	14,3	17,7	15,8	13,4
Mělník	148,31	15,7	15,7	21,9	22,4
Mladá Boleslav	120,00	15,3	15,5	17,6	13,4
Nymburk	109,88	16,4	16,1	24,6	16,1
Praha-východ	194,50	19,1	13,4	46	24,3
Praha-západ	208,40	19,3	13,4	46,4	23,9
Příbram	66,92	14,6	16,7	13,8	10,6
Rakovník	61,91	14,4	16,6	19	19,5
České Budějovice	113,75	15,1	16,4	12,9	9
Český Krumlov	38,12	16	14,4	12,5	16,5
Jindřichův Hradec	47,67	14,7	17,2	10	11,9
Písek	62,46	14,3	18,6	13,7	11,3
Prachatice	37,21	15,4	15,6	11,9	13,6
Strakonice	68,67	14,5	17,4	12,5	13
Tábor	77,45	14,5	18,1	10,3	10,6
Domažlice	53,99	15,3	16,2	12,2	9,8
Klatovy	45,12	14,4	17,9	9,5	11,1
Plzeň-město	706,99	13,8	18,9	19,1	16,8
Plzeň-jih	62,55	14,7	17	18,3	14,7
Plzeň-sever	58,39	15,5	15,8	21,5	14,6
Rokycany	82,73	14,3	17,8	16,5	12,5
Tachov	38,66	14,9	14	12,2	14,8
Cheb	88,98	15,2	15,7	12,9	16,9
Karlovy Vary	78,42	14	17,1	13,5	17
Sokolov	121,95	15,3	15	10,3	14,7
Děčín	146,28	15,9	16,1	11,7	12,5
Chomutov	134,61	15,4	14,2	10,7	13,7
Litoměřice	115,37	15,3	16,6	13,7	12,4
Louny	77,29	15,6	15,4	15,5	15,6
Most	245,87	15,1	15,4	18,8	15,7
Teplice	273,96	15,5	15,9	14,4	14,3

Ústí nad Labem	298,34	15,9	16	12,6	17,3
Česká Lípa	96,22	15,8	14,4	12,2	14,4
Jablonec nad Nisou	223,09	15,1	17	13,6	13,2
Liberec	171,94	15,7	16,1	14	13,1
Semily	107,09	14,7	18,2	11,6	13,9
Hradec Králové	182,51	14,4	18,7	13,6	14,5
Jičín	90,15	14,7	17,6	12,7	15,4
Náchod	132,01	15,1	18	9	10,9
Rychnov nad Kněžnou	80,59	15,3	17	12,5	11
Trutnov	104,87	14,8	17,2	10,3	11,1
Chrudim	105,24	14,9	17,1	11,4	11,8
Pardubice	190,12	14,6	17,6	16,1	13,5
Svitavy	76,32	15,3	16,5	9,1	9,9
Ústí nad Orlicí	109,82	15,5	16,5	8,1	10
Havlíčkův Brod	75,20	14,6	17,5	10,6	10,5
Jihlava	93,36	15,2	16,6	8,7	8,7
Pelhřimov	56,18	14,2	18,6	10,9	10,5
Třebíč	77,72	14,5	16,7	7,2	11
Žďár nad Sázavou	75,35	15,1	16,9	6,6	8,9
Blansko	123,29	14,9	17,4	12,7	9,1
Brno-město	1650,00	13,9	18,9	20,3	23,2
Brno-venkov	135,99	16,2	16,4	23,6	14,4
Břeclav	110,41	14,3	16	10,7	9,7
Hodonín	142,72	13,7	16,8	6,1	7,5
Vyškov	101,54	15	16,3	15,5	11,1
Znojmo	71,12	14,8	15,9	10,5	8,7
Jeseník	56,59	14,2	16,3	8,3	14
Olomouc	142,83	14,9	16,8	10,2	9,8
Prostějov	142,31	14,9	17,5	10	10,4
Přerov	157,96	14,2	17,6	8,7	10
Šumperk	94,34	14,6	16,9	6,6	8,7
Kroměříž	135,30	14,1	17,4	9,4	10,7
Uherské Hradiště	145,32	14	17,5	6,7	7,5
Vsetín	127,09	14,7	16,8	5,8	7,3
Zlín	186,83	14,3	17,5	7,1	8,5
Bruntál	62,96	14,6	15,8	8,6	12,3
Frydek-Místek	174,93	14,9	16,1	12,9	9,7
Karviná	744,52	14	16,8	8,2	14,4
Nový Jičín	172,76	15,2	15,7	8,5	10,1
Opava	159,15	15	15,9	9,4	9
Ostrava-město	1000,87	14,3	17,1	12,2	15,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 2

Standardizované vybrané demografické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	hustota zalidnění	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let	Podíl obyvatel ve věku 65+ let	Přistěhovalí na 1000 obyvatel	Vystěhovalí na 1000 obyvatel
Benešov	0,04	0,79	0,89	0,34	0,47
Beroun	0,08	0,84	0,87	0,52	0,47
Kladno	0,13	0,80	0,87	0,40	0,56
Kolín	0,08	0,80	0,90	0,45	0,63
Kutná Hora	0,05	0,74	0,94	0,34	0,55
Mělník	0,09	0,81	0,83	0,47	0,92
Mladá Boleslav	0,07	0,79	0,82	0,38	0,55
Nymburk	0,07	0,85	0,85	0,53	0,66
Praha-východ	0,12	0,99	0,71	0,99	1,00
Praha-západ	0,13	1,00	0,71	1,00	0,98
Příbram	0,04	0,76	0,88	0,30	0,44
Rakovník	0,04	0,75	0,88	0,41	0,80
České Budějovice	0,07	0,78	0,87	0,28	0,37
Český Krumlov	0,02	0,83	0,76	0,27	0,68
Jindřichův Hradec	0,03	0,76	0,91	0,22	0,49
Písek	0,04	0,74	0,98	0,30	0,47
Prachatice	0,02	0,80	0,83	0,26	0,56
Strakonice	0,04	0,75	0,92	0,27	0,53
Tábor	0,05	0,75	0,96	0,22	0,44
Domažlice	0,03	0,79	0,86	0,26	0,40
Klatovy	0,03	0,75	0,95	0,20	0,46
Plzeň-město	0,43	0,72	1,00	0,41	0,69
Plzeň-jih	0,04	0,76	0,90	0,39	0,60
Plzeň-sever	0,04	0,80	0,84	0,46	0,60
Rokycany	0,05	0,74	0,94	0,36	0,51
Tachov	0,02	0,77	0,74	0,26	0,61
Cheb	0,05	0,79	0,83	0,28	0,70
Karlovy Vary	0,05	0,73	0,90	0,29	0,70
Sokolov	0,07	0,79	0,79	0,22	0,60
Děčín	0,09	0,82	0,85	0,25	0,51
Chomutov	0,08	0,80	0,75	0,23	0,56
Litoměřice	0,07	0,79	0,88	0,30	0,51
Louny	0,05	0,81	0,81	0,33	0,64
Most	0,15	0,78	0,81	0,41	0,65
Teplice	0,17	0,80	0,84	0,31	0,59
Ústí nad Labem	0,18	0,82	0,85	0,27	0,71
Česká Lípa	0,06	0,82	0,76	0,26	0,59

Jablonec nad Nisou	0,14	0,78	0,90	0,29	0,54
Liberec	0,10	0,81	0,85	0,30	0,54
Semily	0,06	0,76	0,96	0,25	0,57
Hradec Králové	0,11	0,75	0,99	0,29	0,60
Jičín	0,05	0,76	0,93	0,27	0,63
Náchod	0,08	0,78	0,95	0,19	0,45
Rychnov nad Kněžnou	0,05	0,79	0,90	0,27	0,45
Trutnov	0,06	0,77	0,91	0,22	0,46
Chrudim	0,06	0,77	0,90	0,25	0,49
Pardubice	0,12	0,76	0,93	0,35	0,56
Svitavy	0,05	0,79	0,87	0,20	0,41
Ústí nad Orlicí	0,07	0,80	0,87	0,17	0,41
Havlíčkův Brod	0,05	0,76	0,93	0,23	0,43
Jihlava	0,06	0,79	0,88	0,19	0,36
Pelhřimov	0,03	0,74	0,98	0,23	0,43
Třebíč	0,05	0,75	0,88	0,16	0,45
Žďár nad Sázavou	0,05	0,78	0,89	0,14	0,37
Blansko	0,07	0,77	0,92	0,27	0,37
Brno-město	1,00	0,72	1,00	0,44	0,95
Brno-venkov	0,08	0,84	0,87	0,51	0,59
Břeclav	0,07	0,74	0,85	0,23	0,40
Hodonín	0,09	0,71	0,89	0,13	0,31
Vyškov	0,06	0,78	0,86	0,33	0,46
Znojmo	0,04	0,77	0,84	0,23	0,36
Jeseník	0,03	0,74	0,86	0,18	0,58
Olomouc	0,09	0,77	0,89	0,22	0,40
Prostějov	0,09	0,77	0,93	0,22	0,43
Přerov	0,10	0,74	0,93	0,19	0,41
Šumperk	0,06	0,76	0,89	0,14	0,36
Kroměříž	0,08	0,73	0,92	0,20	0,44
Uherské Hradiště	0,09	0,73	0,93	0,14	0,31
Vsetín	0,08	0,76	0,89	0,13	0,30
Zlín	0,11	0,74	0,93	0,15	0,35
Bruntál	0,04	0,76	0,84	0,19	0,51
Frydek-Místek	0,11	0,77	0,85	0,28	0,40
Karviná	0,45	0,73	0,89	0,18	0,59
Nový Jičín	0,10	0,79	0,83	0,18	0,42
Opava	0,10	0,78	0,84	0,20	0,37
Ostrava-město	0,61	0,74	0,90	0,26	0,65

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 3

Vybrané ukazatele sídelní struktury za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Podíl obyvatel žijících v obcích podle počtu obyvatel			
	Obce do 199 obyv.	Obce s 200-499 obyv.	Obce s 500-999 obyv.	Obce s 1000-2000 obyv.
Benešov	4,6	11,6	16,1	13,6
Beroun	1,9	12,1	18,7	19,4
Kladno	1,6	8,3	9,4	11,2
Kolín	1,7	12,3	15,8	19,9
Kutná Hora	4,3	14,2	17,6	8,1
Mělník	1,4	6,7	13,8	17
Mladá Boleslav	3,2	13,3	12,6	4,4
Nymburk	2,2	11,2	18,3	11,4
Praha-východ	0,4	6,9	15,6	16,6
Praha-západ	0,2	4,4	11,8	22,1
Příbram	3,2	14,9	13,2	11,6
Rakovník	6,6	14,3	21,2	18,8
České Budějovice	1,5	6,9	7,3	9,9
Český Krumlov	0,7	9,6	9,2	21,7
Jindřichův Hradec	5,4	9,4	13,9	6,3
Písek	4,7	12	8,9	12,8
Prachatice	4,7	16,9	4,9	23,8
Strakonice	8,1	17,1	9,6	9,2
Tábor	6	9,4	9,4	4,8
Domažlice	7,7	13	11	19,7
Klatovy	4,3	9,1	17	16,3
Plzeň-město	0,1	0,2	1,9	3,4
Plzeň-jih	5,3	16,2	17	8,6
Plzeň-sever	4,5	11,7	14,6	13,5
Rokycany	5,8	13,6	7,9	17,6
Tachov	2,8	15,2	9,2	16,1
Cheb	1,3	4,8	4,6	6,7
Karlovy Vary	0,6	5	10,9	6,3
Sokolov	0,5	5,1	5,3	9,9
Děčín	0,3	5,3	6,9	6,6
Chomutov	0,9	3,7	4,7	6,5
Litoměřice	1,9	12,9	12,3	13,3
Louny	1,9	9,2	15,8	11,1
Most	0,4	3,2	1,7	2,5
Teplice	0,4	1,3	7,6	4,1
Ústí nad Labem	0,3	1,4	4,4	3,5
Česká Lípa	1,8	4,2	11,6	6,4
Jablonec nad Nisou	0,5	2,5	8,1	10,3

Liberec	0,5	4,2	7,8	3
Semily	1,9	8,8	16,3	23,2
Hradec Králové	1,5	10,7	7,5	7,1
Jičín	6,7	15,7	12,4	9
Náchod	1,6	10,7	10,7	5,5
Rychnov nad Kněžnou	2,5	11,1	17	12,6
Trutnov	1,5	5,8	11,8	11,7
Chrudim	3,7	14,3	11,8	12,2
Pardubice	1,7	9,4	7,3	9,1
Svitavy	4	12,5	14,8	19,7
Ústí nad Orlicí	2,3	9,3	17,7	7,7
Havlíčkův Brod	6,9	9,5	14,9	10,8
Jihlava	6,6	10,2	7,7	7,9
Pelhřimov	10,2	9,9	11,6	11
Třebíč	8,8	15,6	13,4	8,7
Žďár nad Sázavou	8	14,7	18,1	10,9
Blansko	4	12,2	16,1	14,9
Brno-město	-	-	-	-
Brno-venkov	1,7	6,8	18,7	21,7
Břeclav	-	3,4	12,9	23,4
Hodonín	0,5	3,6	12,8	10,3
Vyškov	0,8	10,8	22,5	15,8
Znojmo	4,4	15,9	17,5	19,4
Jeseník	0,4	5	12,4	16,9
Olomouc	0,5	2,9	6,8	18,2
Prostějov	1,1	10,7	18,4	21,9
Přerov	1,8	10,6	12,3	11,4
Šumperk	1	5,2	11,9	14,9
Kroměříž	1,1	10,7	16,2	5,2
Uherské Hradiště	0,6	3,4	12,1	19,1
Vsetín	-	1,7	11,2	13
Zlín	0,2	5,6	10,5	10,9
Bruntál	1,2	10,2	10,5	10,5
Frýdek-Místek	-	1,6	6,3	16,1
Karviná	-	-	-	1,7
Nový Jičín	0,1	0,9	10,6	14,5
Opava	0,4	2,2	8,1	21
Ostrava-město	-	-	0,8	1,6

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 4

Standardizované vybrané ukazatele sídelní struktury za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Podíl obyvatel žijících v obcích podle počtu obyvatel			
	obce do 199 obyv.	obce s 200- 499 obyv.	obce s 500- 999 obyv.	obce s 1000- 2000 obyv.
Benešov	0,45	0,68	0,72	0,57
Beroun	0,19	0,71	0,83	0,82
Kladno	0,16	0,49	0,42	0,47
Kolín	0,17	0,72	0,70	0,84
Kutná Hora	0,42	0,83	0,78	0,34
Mělník	0,14	0,39	0,61	0,71
Mladá Boleslav	0,31	0,78	0,56	0,18
Nymburk	0,22	0,65	0,81	0,48
Praha-východ	0,04	0,40	0,69	0,70
Praha-západ	0,02	0,26	0,52	0,93
Příbram	0,31	0,87	0,59	0,49
Rakovník	0,65	0,84	0,94	0,79
České Budějovice	0,15	0,40	0,32	0,42
Český Krumlov	0,07	0,56	0,41	0,91
Jindřichův Hradec	0,53	0,55	0,62	0,26
Písek	0,46	0,70	0,40	0,54
Prachatice	0,46	0,99	0,22	1,00
Strakonice	0,79	1,00	0,43	0,39
Tábor	0,59	0,55	0,42	0,20
Domažlice	0,75	0,76	0,49	0,83
Klatovy	0,42	0,53	0,76	0,68
Plzeň-město	0,01	0,01	0,08	0,14
Plzeň-jih	0,52	0,95	0,76	0,36
Plzeň-sever	0,44	0,68	0,65	0,57
Rokycany	0,57	0,80	0,35	0,74
Tachov	0,27	0,89	0,41	0,68
Cheb	0,13	0,28	0,20	0,28
Karlovy Vary	0,06	0,29	0,48	0,26
Sokolov	0,05	0,30	0,24	0,42
Děčín	0,03	0,31	0,31	0,28
Chomutov	0,09	0,22	0,21	0,27
Litoměřice	0,19	0,75	0,55	0,56
Louny	0,19	0,54	0,70	0,47
Most	0,04	0,19	0,08	0,11
Teplice	0,04	0,08	0,34	0,17
Ústí nad Labem	0,03	0,08	0,20	0,15
Česká Lípa	0,18	0,25	0,52	0,27
Jablonec nad Nisou	0,05	0,15	0,36	0,43

Liberec	0,05	0,25	0,35	0,13
Semily	0,19	0,51	0,72	0,97
Hradec Králové	0,15	0,63	0,33	0,30
Jičín	0,66	0,92	0,55	0,38
Náchod	0,16	0,63	0,48	0,23
Rychnov nad Kněžnou	0,25	0,65	0,76	0,53
Trutnov	0,15	0,34	0,52	0,49
Chrudim	0,36	0,84	0,52	0,51
Pardubice	0,17	0,55	0,32	0,38
Svitavy	0,39	0,73	0,66	0,83
Ústí nad Orlicí	0,23	0,54	0,79	0,32
Havlíčkův Brod	0,68	0,56	0,66	0,45
Jihlava	0,65	0,60	0,34	0,33
Pelhřimov	1,00	0,58	0,52	0,46
Třebíč	0,86	0,91	0,60	0,37
Žďár nad Sázavou	0,78	0,86	0,80	0,46
Blansko	0,39	0,71	0,72	0,63
Brno-město	0,00	0,00	0,00	0,00
Brno-venkov	0,17	0,40	0,83	0,91
Břeclav	0,00	0,20	0,57	0,98
Hodonín	0,05	0,21	0,57	0,43
Vyškov	0,08	0,63	1,00	0,66
Znojmo	0,43	0,93	0,78	0,82
Jeseník	0,04	0,29	0,55	0,71
Olomouc	0,05	0,17	0,30	0,76
Prostějov	0,11	0,63	0,82	0,92
Přerov	0,18	0,62	0,55	0,48
Šumperk	0,10	0,30	0,53	0,63
Kroměříž	0,11	0,63	0,72	0,22
Uherské Hradiště	0,06	0,20	0,54	0,80
Vsetín	0,00	0,10	0,50	0,55
Zlín	0,02	0,33	0,47	0,46
Bruntál	0,12	0,60	0,47	0,44
Frýdek-Místek	0,00	0,09	0,28	0,68
Karviná	0,00	0,00	0,00	0,07
Nový Jičín	0,01	0,05	0,47	0,61
Opava	0,04	0,13	0,36	0,88
Ostrava-město	0,00	0,00	0,04	0,07

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 5

Vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Počet rodinných domů	Počet bytových domů	Podíl středoškoláků na obyvatelstvu s věkem 15 a více	Podíl vysokoškoláků na obyvatelstvu s věkem 15 a více
Benešov	19316	1423	23404	7929
Beroun	18130	1303	21128	7618
Kladno	27262	2689	24537	13991
Kolín	20902	1530	23148	7296
Kutná Hora	15974	1288	46597	5693
Mělník	19459	1514	19070	7862
Mladá Boleslav	22276	1999	24186	9705
Nymburk	20726	1562	20573	8131
Praha-východ	36290	1613	46548	21335
Praha-západ	30153	1613	12322	22326
Příbram	20604	2026	26702	9069
Rakovník	11611	884	13193	3920
České Budějovice	29907	3514	46548	23159
Český Krumlov	9164	1470	12322	4035
Jindřichův Hradec	18078	1633	19504	6581
Písek	11833	1516	17185	6104
Prachatice	8161	1197	10857	3618
Strakonice	12999	1282	16403	5344
Tábor	18216	1784	24814	9427
Domažlice	11445	1372	13193	3539
Klatovy	16113	1812	19726	6597
Plzeň-město	15194	5276	49971	25560
Plzeň-jih	13895	912	13022	3989
Plzeň-sever	16014	1283	16069	5319
Rokycany	10099	718	11085	3502
Tachov	8134	1234	10498	2556
Cheb	9685	3040	18928	5193
Karlovy Vary	11386	3895	25116	8488
Sokolov	8021	2482	17312	4019
Děčín	17614	3526	26702	6719
Chomutov	10420	2979	24770	6699
Litoměřice	20659	2448	25728	8342
Louny	14837	2019	18001	5438
Most	5977	3192	22355	7132
Teplice	12632	3905	25372	7660

Ústí nad Labem	9179	3190	20573	10010
Česká Lípa	13290	2335	20163	5855
Jablonec nad Nisou	11481	2151	38098	7141
Liberec	21176	4477	16840	16713
Semily	15175	1277	41667	5756
Hradec Králové	25443	3161	18076	20000
Jičín	17470	1306	25092	5905
Náchod	19787	2438	18293	7668
Rychnov nad Kněžnou	15454	1365	25480	5830
Trutnov	17901	3196	22606	8077
Chrudim	21174	1560	41889	7480
Pardubice	26038	3151	21637	18450
Svitavy	21390	1803	31317	7153
Ústí nad Orlicí	25406	2566	22872	10163
Havlíčkův Brod	20122	1339	25588	7083
Jihlava	18935	2270	16792	9316
Pelhřimov	14172	1204	25068	5417
Třebíč	22616	1596	26550	9062
Žďár nad Sázavou	22566	1630	24537	10171
Blansko	21544	1590	46597	9458
Brno-město	26833	9638	98997	79591
Brno-venkov	47858	2264	24186	21915
Břeclav	27064	1467	32848	8292
Hodonín	34103	1828	19574	11453
Vyškov	20410	1206	22197	8107
Znojmo	24011	1875	7348	7470
Jeseník	6506	1014	55064	2625
Olomouc	34480	4663	24531	28518
Prostějov	21936	1736	31279	9261
Přerov	21402	2194	26630	11633
Šumperk	20757	2354	23801	9443
Kroměříž	21890	1643	30913	9352
Uherské Hradiště	31581	1436	33507	12859
Vsetín	24456	1878	44355	12833
Zlín	33123	2875	20459	20922
Bruntál	12808	2420	19070	6036
Frydek-Místek	34780	3054	49220	20758
Karviná	22304	6193	55230	20285
Nový Jičín	23634	2745	32780	12627
Opava	30673	2681	37633	16045
Ostrava-město	23326	7954	73090	40321

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 6

Standardizované vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Počet rodinných domů	Počet bytových domů	Podíl středoškoláků na obyvatelstvu s věkem 15 a více	Podíl vysokoškoláků na obyvatelstvu s věkem 15 a více
Benešov	0,96	0,20	0,83	0,78
Beroun	0,97	0,20	0,70	0,82
Kladno	0,95	0,26	0,70	0,81
Kolín	0,97	0,20	0,72	0,89
Kutná Hora	0,96	0,22	0,88	0,88
Mělník	0,96	0,21	0,89	0,88
Mladá Boleslav	0,95	0,24	0,84	0,91
Nymburk	0,97	0,20	0,93	0,92
Praha-východ	1,00	0,12	0,86	0,98
Praha-západ	0,98	0,15	0,78	0,96
Příbram	0,94	0,26	0,59	0,90
Rakovník	0,96	0,21	0,71	0,86
České Budějovice	0,93	0,31	0,71	0,96
Český Krumlov	0,89	0,40	0,48	0,80
Jindřichův Hradec	0,95	0,24	0,63	0,83
Písek	0,92	0,33	0,75	0,94
Prachatice	0,89	0,37	0,48	0,84
Strakonice	0,95	0,26	0,87	0,86
Tábor	0,95	0,26	0,79	0,83
Domažlice	0,92	0,31	0,72	0,85
Klatovy	0,93	0,29	0,62	0,88
Plzeň-město	0,78	0,73	0,65	0,93
Plzeň-jih	0,98	0,18	0,81	0,80
Plzeň-sever	0,96	0,22	0,68	0,83
Rokycany	0,97	0,19	0,62	0,89
Tachov	0,89	0,38	0,64	0,78
Cheb	0,78	0,68	0,65	0,81
Karlovy Vary	0,76	0,73	0,47	0,83
Sokolov	0,78	0,68	0,37	0,74
Děčín	0,85	0,48	0,54	0,81
Chomutov	0,80	0,64	0,56	0,78
Litoměřice	0,92	0,31	0,86	0,84
Louny	0,91	0,35	0,88	0,82
Most	0,67	1,00	0,39	0,77
Teplice	0,79	0,68	0,46	0,78

Ústí nad Labem	0,75	0,73	0,60	0,89
Česká Lípa	0,88	0,43	0,54	0,79
Jablonec nad Nisou	0,85	0,45	0,43	0,88
Liberec	0,85	0,50	0,64	0,87
Semily	0,95	0,22	0,72	0,88
Hradec Králové	0,92	0,32	0,87	0,91
Jičín	0,97	0,20	0,92	0,87
Náchod	0,92	0,32	0,83	0,89
Rychnov nad Kněžnou	0,95	0,24	0,72	0,88
Trutnov	0,87	0,44	0,58	0,83
Chrudim	0,97	0,20	0,82	0,84
Pardubice	0,93	0,32	0,80	0,87
Svitavy	0,96	0,23	0,81	0,81
Ústí nad Orlicí	0,94	0,27	0,80	0,89
Havlíčkův Brod	0,98	0,18	0,84	0,85
Jihlava	0,93	0,31	0,79	0,89
Pelhřimov	0,95	0,23	0,82	0,89
Třebíč	0,98	0,19	0,86	0,86
Žďár nad Sázavou	0,97	0,20	0,75	0,88
Blansko	0,97	0,20	0,63	0,89
Brno-město	0,75	0,76	1,00	1,00
Brno-venkov	1,00	0,13	0,76	0,88
Břeclav	0,99	0,15	0,89	0,82
Hodonín	0,99	0,15	0,84	0,82
Vyškov	0,98	0,16	0,73	0,85
Znojmo	0,97	0,21	0,91	0,77
Jeseník	0,89	0,39	0,45	0,73
Olomouc	0,92	0,35	0,72	0,92
Prostějov	0,97	0,22	0,86	0,87
Přerov	0,94	0,27	0,85	0,92
Šumperk	0,93	0,30	0,57	0,84
Kroměříž	0,97	0,20	0,82	0,86
Uherské Hradiště	1,00	0,13	0,78	0,84
Vsetín	0,97	0,21	0,48	0,91
Zlín	0,96	0,23	0,62	0,89
Bruntál	0,87	0,46	0,62	0,79
Frýdek-Místek	0,96	0,24	0,50	0,91
Karviná	0,82	0,64	0,68	0,82
Nový Jičín	0,93	0,30	0,86	0,86
Opava	0,96	0,24	0,83	0,83
Ostrava-město	0,76	0,73	0,94	0,97

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 7

Vybrané ekonomické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Počet podnikatelů v zemědělství	Počet zaměstnanců v průměru	Podíl zemědělské půdy
Benešov	601	1678	90 669
Beroun	295	628	34 676
Kladno	403	468	47 958
Kolín	393	835	55 319
Kutná Hora	390	1733	59 832
Mělník	476	727	46 356
Mladá Boleslav	303	765	64 216
Nymburk	446	1308	59 114
Praha-východ	424	527	48 255
Praha-západ	247	406	33 779
Příbram	638	1474	74 670
Rakovník	283	1459	47 646
České Budějovice	685	920	86 602
Český Krumlov	398	1616	57 087
Jindřichův Hradec	643	2292	90 408
Písek	469	1980	62 526
Prachatice	570	2226	49 529
Strakonice	592	2013	66 462
Tábor	655	1541	77 913
Domažlice	316	2182	59 879
Klatovy	979	2213	89 850
Plzeň-město	200	245	12 637
Plzeň-jih	329	1597	59 308
Plzeň-sever	360	1498	65 158
Rokycany	210	1143	26 716
Tachov	342	1561	65 786
Cheb	269	837	50 251
Karlovy Vary	204	754	53 167
Sokolov	123	388	20 609
Děčín	261	476	36 412
Chomutov	223	532	38 799
Litoměřice	733	1134	73 412
Louny	483	1541	79 191
Most	99	237	13 477
Teplice	146	229	16 030
Ústí nad Labem	141	199	18 169
Česká Lípa	234	567	42 767
Jablonec nad Nisou	190	312	12 870

Liberec	456	423	46 907
Semily	500	1302	37 282
Hradec Králové	555	942	62 554
Jičín	467	1565	60 419
Náchod	558	1082	52 388
Rychnov nad Kněžnou	510	1508	52 493
Trutnov	436	780	49 836
Chrudim	419	1219	60 487
Pardubice	454	615	52 516
Svitavy	460	1936	83 378
Ústí nad Orlicí	714	1527	75 183
Havlíčkův Brod	595	2270	79 286
Jihlava	588	1315	70 467
Pelhřimov	545	2631	78 556
Třebíč	977	1992	93 304
Žďár nad Sázavou	924	2106	87 856
Blansko	316	1111	40 390
Brno-město	207	186	7 812
Brno-venkov	924	876	84 682
Břeclav	1179	1790	68 944
Hodonín	924	1263	69 067
Vyškov	306	943	47 346
Znojmo	617	2042	107 799
Jeseník	187	1505	23 867
Olomouc	531	924	86 906
Prostějov	397	1400	53 771
Přerov	476	995	58 800
Šumperk	389	1205	56 017
Kroměříž	437	1166	48 624
Uherské Hradiště	426	881	57 227
Vsetín	606	831	40 423
Zlín	562	575	47 359
Bruntál	357	1398	70 511
Frýdek-Místek	715	598	45 328
Karviná	196	151	18 006
Nový Jičín	507	823	56 606
Opava	614	1041	68 820
Ostrava-město	177	156	15 531

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 8

Standardizované vybrané ekonomické ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Počet podnikatelů v zemědělství	Počet zaměstnanců v průměru	Podíl zemědělské půdy
Benešov	0,51	0,64	0,84
Beroun	0,25	0,24	0,32
Kladno	0,34	0,18	0,44
Kolín	0,33	0,32	0,51
Kutná Hora	0,33	0,66	0,56
Mělník	0,40	0,28	0,43
Mladá Boleslav	0,26	0,29	0,60
Nymburk	0,38	0,50	0,55
Praha-východ	0,36	0,20	0,45
Praha-západ	0,21	0,15	0,31
Příbram	0,54	0,56	0,69
Rakovník	0,24	0,55	0,44
České Budějovice	0,58	0,35	0,80
Český Krumlov	0,34	0,61	0,53
Jindřichův Hradec	0,55	0,87	0,84
Písek	0,40	0,75	0,58
Prachatice	0,48	0,85	0,46
Strakonice	0,50	0,77	0,62
Tábor	0,56	0,59	0,72
Domažlice	0,27	0,83	0,56
Klatovy	0,83	0,84	0,83
Plzeň-město	0,17	0,09	0,12
Plzeň-jih	0,28	0,61	0,55
Plzeň-sever	0,31	0,57	0,60
Rokycany	0,18	0,43	0,25
Tachov	0,29	0,59	0,61
Cheb	0,23	0,32	0,47
Karlovy Vary	0,17	0,29	0,49
Sokolov	0,10	0,15	0,19
Děčín	0,22	0,18	0,34
Chomutov	0,19	0,20	0,36
Litoměřice	0,62	0,43	0,68
Louny	0,41	0,59	0,73
Most	0,08	0,09	0,13
Teplice	0,12	0,09	0,15
Ústí nad Labem	0,12	0,08	0,17
Česká Lípa	0,20	0,22	0,40
Jablonec nad	0,16	0,12	0,12

Nisou			
Liberec	0,39	0,16	0,44
Semily	0,42	0,49	0,35
Hradec Králové	0,47	0,36	0,58
Jičín	0,40	0,59	0,56
Náchod	0,47	0,41	0,49
Rychnov nad Kněžnou	0,43	0,57	0,49
Trutnov	0,37	0,30	0,46
Chrudim	0,36	0,46	0,56
Pardubice	0,39	0,23	0,49
Svitavy	0,39	0,74	0,77
Ústí nad Orlicí	0,61	0,58	0,70
Havlíčkův Brod	0,50	0,86	0,74
Jihlava	0,50	0,50	0,65
Pelhřimov	0,46	1,00	0,73
Třebíč	0,83	0,76	0,87
Žďár nad Sázavou	0,78	0,80	0,81
Blansko	0,27	0,42	0,37
Brno-město	0,18	0,07	0,07
Brno-venkov	0,78	0,33	0,79
Břeclav	1,00	0,68	0,64
Hodonín	0,78	0,48	0,64
Vyškov	0,26	0,36	0,44
Znojmo	0,52	0,78	1,00
Jeseník	0,16	0,57	0,22
Olomouc	0,45	0,35	0,81
Prostějov	0,34	0,53	0,50
Přerov	0,40	0,38	0,55
Šumperk	0,33	0,46	0,52
Kroměříž	0,37	0,44	0,45
Uherské Hradiště	0,36	0,33	0,53
Vsetín	0,51	0,32	0,37
Zlín	0,48	0,22	0,44
Bruntál	0,30	0,53	0,65
Frydek-Místek	0,61	0,23	0,42
Karviná	0,17	0,06	0,17
Nový Jičín	0,43	0,31	0,53
Opava	0,52	0,40	0,64
Ostrava-město	0,15	0,06	0,14

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 9

Vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Míra nezaměstnanosti	ek. neaktivní
Benešov	6,67	44 910
Beroun	7,17	38 730
Kladno	9,2	70 954
Kolín	10,28	43 757
Kutná Hora	10,48	35 252
Mělník	8,51	45 954
Mladá Boleslav	5,07	53 968
Nymburk	9,32	44 039
Praha-východ	3,58	68 809
Praha-západ	4,44	57 825
Příbram	10,3	52 743
Rakovník	9,42	25 824
České Budějovice	6,77	85 137
Český Krumlov	10,76	27 442
Jindřichův Hradec	8,17	43 830
Písek	7,86	33 546
Prachatice	7,54	23 564
Strakonice	9,61	32 793
Tábor	9,83	48 275
Domažlice	7,75	28 081
Klatovy	9,07	41 555
Plzeň-město	6,26	82 462
Plzeň-jih	5,76	29 451
Plzeň-sever	7,29	34 439
Rokycany	6,1	21 602
Tachov	10,68	22 385
Cheb	9,05	39 880
Karlovy Vary	10,14	50 745
Sokolov	13,82	40 694
Děčín	14,77	62 405
Chomutov	15,09	54 329
Litoměřice	11,55	54 498
Louny	13,29	39 530
Most	16,02	50 329
Teplice	12,97	57 760
Ústí nad Labem	14,13	53 532
Česká Lípa	11,87	45 485
Jablonec nad Nisou	9,33	41 542
Liberec	9,85	76 751

Semily	10,04	34 934
Hradec Králové	8,22	75 999
Jičín	8,36	37 414
Náchod	8,1	53 498
Rychnov nad Kněžnou	7,3	37 479
Trutnov	10,82	56 018
Chrudim	10,26	50 342
Pardubice	7,16	75 857
Svitavy	11,53	50 888
Ústí nad Orlicí	9,04	65 946
Havlíčkův Brod	10,06	46 081
Jihlava	9,19	51 972
Pelhřimov	6,74	35 223
Třebíč	13,4	54 347
Žďár nad Sázavou	10,62	57 892
Blansko	9,37	51 917
Brno-město	8,93	170 643
Brno-venkov	8,24	98 298
Břeclav	11,45	52 421
Hodonín	14,92	73 698
Vyškov	8,74	41 076
Znojmo	15,13	52 954
Jeseník	16,44	18 674
Olomouc	10,52	106 715
Prostějov	10,88	52 815
Přerov	12,76	62 530
Šumperk	12,82	59 959
Kroměříž	11,59	51 886
Uherské Hradiště	10,26	69 151
Vsetín	11,95	68 857
Zlín	8,76	89 523
Bruntál	17,97	44 530
Frýdek-Místek	9,34	101 381
Karviná	14,43	123 080
Nový Jičín	9,67	70 979
Opava	11,23	82 591
Ostrava-město	12,77	151 577

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tab. 10

Standardizované vybrané ukazatele za jednotlivé okresy v roce 2011

Okres	Míra nezaměstnanosti	ekonomicky neaktivní
Benešov	0,37	0,41
Beroun	0,40	0,44
Kladno	0,51	0,44
Kolín	0,57	0,38
Kutná Hora	0,58	0,38
Mělník	0,47	0,37
Mladá Boleslav	0,28	0,39
Nymburk	0,52	0,43
Praha-východ	0,20	0,70
Praha-západ	0,25	0,88
Příbram	0,57	0,40
Rakovník	0,52	0,35
České Budějovice	0,38	0,61
Český Krumlov	0,60	0,34
Jindřichův Hradec	0,45	0,36
Písek	0,44	0,43
Prachatice	0,42	0,36
Strakonice	0,53	0,38
Tábor	0,55	0,46
Domažlice	0,43	0,29
Klatovy	0,50	0,38
Plzeň-město	0,35	0,66
Plzeň-jih	0,32	0,32
Plzeň-sever	0,41	0,35
Rokycany	0,34	0,36
Tachov	0,59	0,24
Cheb	0,50	0,29
Karlovy Vary	0,56	0,36
Sokolov	0,77	0,22
Děčín	0,82	0,26
Chomutov	0,84	0,27
Litoměřice	0,64	0,35
Louny	0,74	0,32
Most	0,89	0,32
Teplice	0,72	0,30
Ústí nad Labem	0,79	0,42
Česká Lípa	0,66	0,29
Jablonec nad Nisou	0,52	0,40
Liberec	0,55	0,49

Semily	0,56	0,39
Hradec Králové	0,46	0,60
Jičín	0,47	0,36
Náchod	0,45	0,35
Rychnov nad Kněžnou	0,41	0,37
Trutnov	0,60	0,34
Chrudim	0,57	0,36
Pardubice	0,40	0,54
Svitavy	0,64	0,35
Ústí nad Orlicí	0,50	0,37
Havlíčkův Brod	0,56	0,37
Jihlava	0,51	0,42
Pelhřimov	0,38	0,37
Třebíč	0,75	0,40
Žďár nad Sázavou	0,59	0,43
Blansko	0,52	0,47
Brno-město	0,50	1,00
Brno-venkov	0,46	0,53
Břeclav	0,64	0,36
Hodonín	0,83	0,37
Vyškov	0,49	0,46
Znojmo	0,84	0,33
Jeseník	0,91	0,34
Olomouc	0,59	0,61
Prostějov	0,61	0,43
Přerov	0,71	0,44
Šumperk	0,71	0,39
Kroměříž	0,64	0,44
Uherské Hradiště	0,57	0,45
Vsetín	0,66	0,45
Zlín	0,49	0,54
Bruntál	1,00	0,32
Frýdek-Místek	0,52	0,50
Karviná	0,80	0,39
Nový Jičín	0,54	0,43
Opava	0,62	0,46
Ostrava-město	0,71	0,61

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)